

ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ 2020

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Εκδηλώσεις στο πλαίσιο εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μνημείων και Τοποθεσιών
- 43η Σύνοδος της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO
- Κλιματική Αλλαγή και Μνημεία
- 2020 Έτος Μελίνα Μερκούρη

UNESCO

- Μετακινούμενη Κτηνοτροφία και Βυζαντινής Μουσικής στον Κατάλογο Άυλης Κληρονομιάς της UNESCO
- Συναντήσεις της Σύμβασης της Χάγης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης
- Ενοποιείται ο αρχαιολογικός χώρος των Φιλιππων

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ

- Δήλος
- Κάστρο Σούρι Ιαπωνίας
- Ορφανοτροφείο στην Πρίγκηπο
- Σαρλιτζά Παλάς Λέσβου

ICOMOS

- Γενική Διάσκεψη ICOMOS 2019
- Διεθνές ICOMOS και Επιστημονικές Επιτροπές
- Ελληνικό ICOMOS

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- Διεθνής
- Ελληνική
- Ιστοσελίδες

**ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**



Η τελευταία χρονιά της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα υπήρξε πυκνή σε γεγονότα και δράσεις που αφορούν στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρέθηκε η προστασία των μνημείων, σε ένα διεθνές πεδίο που επιβαρύνεται από την κλιματική αλλαγή, τις φυσικές καταστροφές, τους πολέμους και την τρομοκρατία.

Κι ενώ στο προηγούμενο διάστημα υπήρξαμε μάρτυρες πολιτιστικών καταστροφών από δυνάμεις του φανατικού Ισλάμ, προκαλούν κατάπληξη οι απειλές που εκστομίστηκαν πρόσφατα από κορυφαίο ηγέτη της πολιτισμένης Δύσης για τα μνημεία του Ιράν. Ίσως ακόμη μεγαλύτερη κατάπληξη από την ίδια την (ρητορική για την ώρα) απειλή, να προξενεί η εξοικείωση του κόσμου με τη στοχοποίηση, την ομηρεία ή και την απώλεια των πολιτιστικών μνημείων. Τα μνημεία, μοιάζουν συχνά ανήμπορα να αντιδράσουν στην ανθρώπινη μισαλλοδοξία. Και τότε υψώνουν λευκή σημαία, μια σιωπηλή κραυγή για τους άφρονες κληρονόμους τους. Αυτήν τη σημαία «έβαλε» συμβολικά ο ιρανός καλλιτέχνης να κυματίζει πάνω από τα 22 μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς του Ιράν. Εις επήκοον όλων!

Ευχόμαστε το 2020 να φέρει ειρήνη, ευημερία και δημιουργικότητα σε ολόκληρον του κόσμο!

Η Ομάδα Επιμελείας

Περιεχόμενα

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Εκδηλώσεις στο πλαίσιο εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μνημείων και Τοποθεσιών σελ. 3-5
- 43η Σύνοδος της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO σελ. 6-7
- Κλιματική Αλλαγή και Μνημεία σελ. 8-10
- 2020 Έτος Μελίνα Μερκούρη σελ. 11

UNESCO

- Μετακινούμενη Κτηνοτροφία και Βυζαντινής Μουσικής στον Κατάλογο Άυλης Κληρονομιάς της UNESCO σελ. 12-13
- Συναντήσεις της Σύμβασης της Χάγης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης σελ. 14-15
- Ενοποιείται ο αρχαιολογικός χώρος των Φιλίππων σελ.16

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ

- Δήλος σελ. 17
- Κάστρο Σούρι Ιαπωνίας σελ. 18
- Ορφανοτροφείο στην Πρίγκηπο σελ. 19
- Σαρλιτζά Παλάς Λέσβου σελ. 20

ICOMOS

- Γενική Διάσκεψη ICOMOS 2019 σελ. 21-22
- Διεθνές ICOMOS και Επιστημονικές Επιτροπές σελ. 23-25
- ICOMOS Εθνικές Επιτροπές σελ. 26
- Ελληνικό ICOMOS σελ. 27-28

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- Διεθνής Επικαιρότητα σελ. 29-32
- Ελληνική Επικαιρότητα σελ. 33-36
- Ιστοσελίδες σελ. 37-38

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

σελ. 39

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

σελ.40-49

ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΗΜΕΡΑΣ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ

Το δεύτερο εξάμηνο της περσινής χρονιάς συνεχίστηκαν οι εκδηλώσεις του Ελληνικού ICOMOS στο πλαίσιο εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μνημείων και Τοποθεσιών, που ήταν αφιερωμένη στο Αγροτικό Τοπίο.

Υπενθυμίζεται ότι στο πλαίσιο του εορτασμού είχαν ήδη πραγματοποιηθεί τον Απρίλιο δύο δράσεις: επιστημονική ημερίδα στις 18 Απριλίου στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο με τίτλο «Ιστορικά Τοπία - Πολιτιστικά Τοπία» και περιήγηση στον αρχαιολογικό χώρο του Ραμνούντος στις 21 Απριλίου σε συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής και του Ελληνικού ICOMOS.

Το Νοέμβριο και το Δεκέμβριο του 2019 πραγματοποιήθηκαν οι δύο ακόλουθες επιστημονικές συναντήσεις, ο σχεδιασμός του εποπτικού υλικού των οποίων (αφίσες, προσκλήσεις, προγράμματα) έγινε από το γραφίστα Σπήλιο Πίστα, υπάλληλο της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Όλες οι δράσεις για τον εορτασμό της ημέρας υπάγονται στις αιγίδες της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝΤΟ ΑΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΩΡΩΝ
ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ
ΠΑΡΟΥΣΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ, ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
στο πλαίσιο εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας
Μνημείων και Τοποθεσιών με θέμα το Αγροτικό Τοπίο

29 ΝΟΕ. 2019 30 ΝΟΕ. 2019

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΡΑΣΤΕΡΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΑΞΗΣΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
ΛΑΥΡΙΟΥ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

«Το αξιακό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης
χώρων και μνημείων εξόρυξης στην αρχαιότητα. Παρούσες χρήσεις,
μελλοντικές συνέργειες»

Η συνάντηση διοργανώθηκε από το Ελληνικό ICOMOS σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟΑ και διεξήχθη στην Αθήνα και το Λαύριο στις 29-30 Νοεμβρίου 2019. Κεντρικός πυρήνας της εκδήλωσης ήταν η προστασία, ανάδειξη και βιώσιμη διαχείριση μνημείων και χώρων που σχετίζονται με την εξόρυξη και επεξεργασία μεταλλευμάτων και πετρωμάτων κατά την αρχαιότητα, καθώς και τις σύγχρονες και συναφείς χρήσεις στην ευρύτερη περιοχή τους.

Στόχος ήταν να αναπτυχθεί διάλογος και να γίνει ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των σημερινών παραγωγικών δυνάμεων στο χώρο αυτό και των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της τοπικής κοινωνίας κ.α. με στόχο πιθανές συνέργειες για τη διατήρηση της ιδιαίτερης και πολύτιμης αυτής κληρονομιάς.

Η παρουσίαση των ανακοινώσεων διαρθρώθηκε σε στρογγυλές τράπεζες γύρω από τρεις βασικούς θεματικούς άξονες: τους αρχαίους τόπους εξόρυξης σε ολόκληρη της Ελλάδα, τις σύγχρονες θεωρήσεις και χρήσεις τους, και στο θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισής τους.

Στις 29 Νοεμβρίου, οι εργασίες της συνάντησης φιλοξενήθηκαν στο Αμφιθέατρο του ΤΕΕ (Νίκης 4, Αθήνα) και την επομένη (30/11) στο Τεχνολογικό και Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου. Την τελευταία μέρα πραγματοποιήθηκε περιήγηση στις αρχαίες μεταλλευτικές εγκαταστάσεις της Λαυρεωτικής, όπου διατηρούνται μνημεία και ποικίλα υλικά τεκμήρια μεταλλευτικής δραστηριότητας από τους αρχαίους χρόνους μέχρι τη σύγχρονη εποχή.

Η διεθνής συνάντηση χρηματοδοτήθηκε από το Σύνδεσμο Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων (ΣΜΕ) και πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής, του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου και του Τεχνολογικού και Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Το Αγροτικό Τοπίο στην Ελληνική Αρχαιότητα: Εκφάνσεις, Εκφράσεις
και Αποτυπώματα ενός Πολυδυναμικού Πεδίου

Σκεπτικό του συνεδρίου

Η αναζήτηση των ποικίλων εκφάνσεων και εκφράσεων του αγροτικού τοπίου στην αρχαία Ελλάδα αποτέλεσε τον κεντρικό πυρήνα της επιστημονικής συνάντησης με στόχο να το αναδείξει σε έναν πλούσιο περιέκτη δράσεων, αισθημάτων, διαθέσεων και προθέσεων, μακριά από την έννοια ενός αδρανούς γεωγραφικού πλαισίου ή ενός αφηρημένου και ουδέτερου σκηνοικού όπου «εμφανίζονται» οι ανθρώπινες δράσεις.

Ο πρωτογενής τομέας, κυρίως μέσα από τη γεωργο-κτηνοτροφική παραγωγή, αφήνει το ισχυρό του αποτύπωμα (συχνά και τα κατάλοιπα της δευτερογενούς επεξεργασίας), άλλοτε πάλι περισσότερο δραστηρές επεμβάσεις μεταμορφώνουν ή και αλλοιώνουν το φυσικό τοπίο.

Επιπλέον, σε μια πολυεδρική σύνθεση που λειτουργεί ως σύστημα, η έννοια της φύσης επιδρά στον ψυχισμό των ανθρώπων και επηρεάζει οικονομικές αλλά και κοινωνικές επιλογές, ενσταλάζει στο φιλοσοφικό στοχασμό και την τέχνη και συχνά προσδιορίζει τη θρησκεία και τις τελετουργίες, εμπνέει τους μύθους και τις παραδόσεις.

Στο μακρύ ιστορικό διάνυσμα του χρόνου, τα αγροτικά τοπία θα αποτελέσουν «αναγνώσεις» της αναγκαίας ισορροπίας ανάμεσα στην ανθρώπινη δραστηριότητα και το περιβάλλον, θα συγκροτήσουν τη δεύτερη συνιστώσα του άστεως, την αγροτική «χώρα» και θα σημειοθετήσουν συμβολικά τα όρια, τις εσχαιές και την εξοχή. Το αποτέλεσμα που φτάνει έως εμάς σήμερα, αποτελεί παλίμψηστο αλλά και συμπαγές μόρφωμα επάλληλων εγγραφών στο χρόνο και το χώρο, συνθέτοντας ένα σύνολο υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Θεματικές Ενότητες:

- Θεωρητικές προσεγγίσεις του αγροτικού τοπίου
- Το αγροτικό τοπίο ως πεδίο εγκατάστασης, παραγωγής και λατρείας
- Αγροτικό τοπίο: τεχνικά έργα και άμυνα
- Το αγροτικό τοπίο στο λόγο και την τέχνη

Στο τέλος του τεύχους παρατίθεται παράρτημα με τις περιλήψεις των ανακοινώσεων.

Οι εργασίες της συνάντησης φιλοξενήθηκαν στην Αίθουσα Εκδηλώσεων της Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας των Πολιτιστικών Αγαθών. Το μεσημέρι παρατέθηκε γεύμα στο κτήριο του Ελληνικού ICOMOS (Πειραιώς 73) με την ευγενική υποστήριξη της Λέσχης «Ακρόπολις».

Τα πρακτικά των δύο συναντήσεων θα εκδοθούν έως το τέλος του 2020.



43^Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΑΣ.
ΝΕΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟUNESCO
43^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣAncient Ferrous Metallurgy Sites of
Burkina Faso

Bagan (Myanmar)

Erzgebirge Krušnohoří Mining Region
(Germany)20th- Century Architecture of
Frank Lloyd Wright (Η.Π.Α.)

Η 43^η Σύνοδος της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς (ΕΠΚ) πραγματοποιήθηκε στην πρωτεύουσα του Αζερμπαϊτζάν, το διάστημα 30 Ιουνίου- 10 Ιουλίου. Η Σύνοδος έλαβε χώρα στο συνεδριακό κέντρο του Baku, όπου συγκεντρώθηκαν περισσότεροι από 2500 αντιπρόσωποι από 180 χώρες. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, η ΕΠΚ ενέγραψε, συνολικά, 29 νέες θέσεις στον Κατάλογο (μια από την Αφρική, δυο από τα αραβικά κράτη, δέκα από την Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό, δεκαπέντε από την Ευρώπη και τη Β. Αμερική και μια από τη Λατινική Αμερική). Από τις προαναφερόμενες εγγραφές τέσσερις είναι φυσικές θέσεις, μία μεικτή και 24 πολιτιστικές (συμπεριλαμβανομένων των 7 πολιτιστικών τοπίων). Σήμερα ο Κατάλογος αριθμεί 1121 θέσεις από 67 χώρες. Η Επιτροπή κλήθηκε να αξιολογήσει συνολικά 35 υποψηφιότητες. Από προηγούμενες Συνόδους, τέσσερις Refferals και δυο Deferrals εξελίχτηκαν σε εγγραφές, ενώ μια Deferral μετατράπηκε σε Referral.

Οι νέες εγγραφές στον Κατάλογο είναι οι εξής:

Πολιτιστικά μνημεία

1. Budj Bim Cultural Landscape (Κίνα)
2. Historic Centre of Sheki with the Khan's Palace (Αζερμπαϊτζάν)
3. Dilmun Burial Mounds (Μπαχρέν)
4. Ancient ferrous metallurgy sites (Μπουρκία Φάσο)
5. Writing on stone (Καναδάς)
6. Archaeological Ruins of Liangzhu City (Κίνα)
7. Erzgebirge/Krusnohori Mining Region (Τσεχία/ Γερμανία)
8. Landscape for Breeding and Training of Ceremonial Carriage Horses at Kladruby nad Labem (Τσεχία)
9. Water Management System of Augsburg (Γερμανία)
10. Jaipur City of Rajasthan (Ινδία)
11. Ombilin Coal Mining Heritage of Sawahlunto (Ινδονησία)
12. Babylon (Ιράκ)
13. Le Colline del Prosecco di Conegliano a Valdobbiadere (Ιταλία)
14. Mozu-Furuichi Kofun Group: Mounded Tombs of Ancient Japan (Ιαπωνία)
15. Megalithic Jar Sites in Xiengkhuang - Plain of Jars (Δημοκρατία Λάος)
16. Bagan (Μιανμάρ)
17. Krzemionki prehistoric stripted flint mining region (Πολωνία)
18. Royal Building of Mafra - Palace, Basilica, Convent, Carco Garden and Hunting Park (Πορτογαλία)
19. Sanctuary of Bom Jesus do Monte in Braga (Πορτογαλία)
20. Seowon, Korean Neo- Confucian Academies (Κορέα)
21. Monuments of Ancient Pskov (Ρωσία)
22. Risco Caído and the Sacred Mountains of the Gran Canaria Cultural Landscape (Ισπανία)
23. Jodrell Bank Observatory (Αγγλία)
24. The 20th- Century Architecture of Frank Lloyd Wright (Η.Π.Α.)

Φυσικά μνημεία

1. Migratory Bird Sanctuaries along the coast of Yellow Sea-Bohai Gulf of China (phase I) (Κίνα)
2. French Austral Lands and Seas (Γαλλία)
3. Vatnajökull National Park- dynamic nature of fire and ice (Ισλανδία)
4. Hyrcanian Forests (Ιράν)

Μεικτά Μνημεία

1. Paraty and Ilha Grande, Culture and Biodiversity (Βραζιλία)

Στον Κατάλογο προστέθηκαν αρκετοί μεγάλοι αρχαιολογικοί χώροι, όπως τα **Dilmun Burial Mounds** (Μπαχρέιν), **οι αρχαίοι χώροι μεταλλουργίας της Μπουρκίνα Φάσο** και η **Βαβυλώνα** (Ιράκ), η πάλαι ποτέ πρωτεύουσα της νεοβαβυλωνικής αυτοκρατορίας. Η εγγραφή της Βαβυλώνας, σε συνδυασμό με σημαντικές επενδύσεις από το Ιράκ, συμβάλλει στις προσπάθειες της UNESCO για την ανοικοδόμηση της χώρας και της εμβληματικής της πρωτοβουλίας Reviving the Spirit of Mosul.

Επίσης, εγγράφηκαν τοποθεσίες που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της παγκόσμιας βιοποικιλότητας. Σε αυτές περιλαμβάνονται τα «**Ιερά αποδημητικά πτηνών κατά μήκος της ακτής της κίτρινης θάλασσας**», ο **κόλπος της Bohai (στάδιο I) στην Κίνα** και οι **Γάλλο-αυστραλιανές χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές** (Γαλλία) με επιφάνεια ρεκόρ άνω των 67 εκατομμυρίων εκταρίων σε μία από τις υψηλότερες συγκεντρώσεις πτηνών και θαλάσσιων θηλαστικών στον κόσμο.

Τέλος, στην εγγραφή των τόπων του Πολιτιστικού Τοπίου **Budj Bim** εντός της περιοχής των Αβοριγίνων Gundijmara της Αυστραλίας και του **Writing-on-Stone / Áísínai'pi** του Καναδά, ένα ιερό τοπίο του λαού του Blackfoot (Siksikáitsitapi), αναγνωρίζεται η γνώση των αυτόχθονων λαών, για τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Η κλιματική αλλαγή, τα σχέδια ανάπτυξης αλλά και οι ένοπλες συγκρούσεις, που συμβαίνουν για παράδειγμα στη Σαναά, την πρωτεύουσα της Υεμένης είναι ανάμεσα στους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν έναν τόπο να ενταχθεί στον κατάλογο των τοποθεσιών που βρίσκονται σε κίνδυνο. Φέτος η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO ανέδειξε 53 περιοχές που αντιμετωπίζουν σοβαρούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων αρχαίες πόλεις από το Ιράκ (Ashur, Hatra, Samarra), τη Λιβύη (Κορήνη, Leptis Magna, Sabratha, Ghadames), τη Συρία (Χαλέπι, Bosra, Δαμασκός, Παλμύρα) και το Αφγανιστάν (κοιλάδα Bamiyan, Jam).

Η πόλη Fuzhou (Κίνα) αποφασίστηκε να φιλοξενήσει το 2020 (Ιούνιος-Ιούλιος), την επόμενη Σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Ως πρόεδρος της 44ης Συνόδου εξελέγη ο Κινέζος Υφυπουργός Παιδείας E. Mr. Tian Xuejun με αντιπροέδρους τις χώρες Βραζιλία, Ισπανία, Ουγγαρία, Ουγκάντα και Μπαχρέιν. Τέλος, στη θέση του Εισηγητή (Rapporteur) εξελέγη η Miray Hasaltun Wosinski από το Μπαχρέιν.

Budj Bim Cultural Landscape
(Australia)Vatnajökull National Park - Dynamic
Nature of Fire and Ice (Iceland)Jodrell Bank Observatory (United
Kingdom of Great Britain andParaty and Ilha Grande, Culture and
Biodiversity (Βραζιλία)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ & ΜΝΗΜΕΙΑCLIMATE CHANGE IMPACTS ON CULTURAL HERITAGE:
FACING THE CHALLENGEInternational Conference
June 21-22, 2019
Zappeion Megaron, Athens, Greece

Η προστασία της κληρονομιάς από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αποτελεί δύσκολο και αχαρτογράφητο εγχείρημα. Προϋποθέτει ευαισθητοποίηση των κοινωνιών, πρόληψη και συνέργειες, προκειμένου να θωρακιστεί το παγκόσμιο μνημειακό απόθεμα από μεγάλες φυσικές καταστροφές αλλά και μικρότερες που δρουν σταδιακά αλλά σταθερά στη φθορά των μνημείων και του φυσικού περιβάλλοντός τους.

Η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, διαδραματίζει ενεργό ρόλο, και μάλιστα σε διεθνές επίπεδο, για την προστασία των μνημείων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και του Φυσικού Περιβάλλοντος από την ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή. Τον περασμένο Ιούνιο διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Εξωτερικών, διεθνές συνέδριο με θέμα "Climate Change Impacts on Cultural Heritage: Facing the Challenge", στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι από 144 χώρες του κόσμου.

Τα συμπεράσματα του συνεδρίου, εστιασμένα στην ανάγκη επέκτασης της έρευνας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής τόσο στον υλικό όσο και στον άυλο πολιτισμό, προσέλκυσης οικονομικών κεφαλαίων για την υποστήριξή της και εκπαίδευσης και πληροφόρησης των πολιτών, συνοψίστηκαν σε κοινή πρόταση της ελληνικής κυβέρνησης, του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού και της UNESCO, η οποία παρουσιάστηκε, από την Ελλάδα το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους στο περιθώριο του διήμερου των εκδηλώσεων που προηγήθηκαν της Συνόδου Κορυφής για το κλίμα στη Νέα Υόρκη.

Η πρόταση, η οποία υιοθετήθηκε από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, António Guterres, καθώς και από σειρά κρατών, μη κερδοσκοπικών οργανισμών και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών οδήγησε στη δημιουργία της «Σύμπραξης των Φορέων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής», μιας πρωτοβουλίας της Ελλάδας που υποστηρίχθηκε από την UNESCO, το ICOMOS, αλλά και τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό, τους τρεις, δηλαδή, κατεξοχήν αρμοδίους φορείς σε διεθνές επίπεδο, για τα θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και κλιματικής αλλαγής.

Κατά τις εργασίες της Συνόδου ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, ανακοίνωσε ότι το 2020 θα προσκληθούν στην Αθήνα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων για την υιοθέτηση κείμενου διακήρυξης για την προστασία των μνημείων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και των μνημείων της Φύσης από τις επιπτώσεις της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής.

Στο περιθώριο των εργασιών (Pre-Summit Event) της Συνόδου Κορυφής στην Νέα Υόρκη, η υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, κ. Λίνα Μενδώνη, μέλος του Ελληνικού ICOMOS, παρουσίασε αναλυτικά τις βασικές θέσεις της ελληνικής κυβέρνησης επί του θέματος, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στη σημασία κατάρτισης και επικαιροποίησης,

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ & ΜΝΗΜΕΙΑ

ευρετηρίων και χαρτών επικινδυνότητας, τα οποία συνιστούν βασικά εργαλεία που προβλέπονται σε όλες τις διεθνείς Χάρτες και τις Συμβάσεις τα τελευταία 80 χρόνια, με αφετηρία τη Χάρτα της Βενετίας και στη συνέχεια με τις Συμβάσεις της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972), αλλά και της Άυλης Κληρονομιάς (2003), καθώς και στο πλαίσιο σειράς Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης (Αρχιτεκτονική Κληρονομιά - Άμστερνταμ 1975, Αρχαιολογική Κληρονομιά- Βαλέτα 1992, Τοπίο-Φλωρεντία 2000).

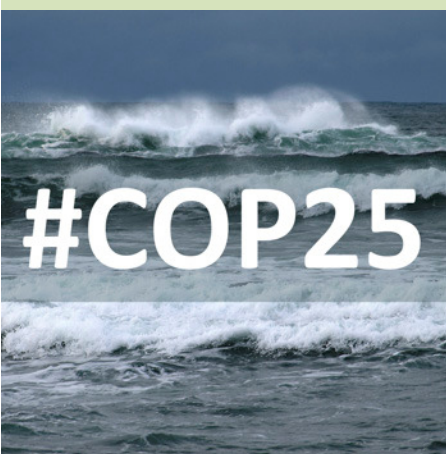
Στην Ελλάδα, υλοποιούνται προγράμματα προς αυτήν την κατεύθυνση με σημαντικότερα α) το έργο που υλοποιεί η Διεύθυνση Διαχείριση Εθνικού Αρχείου Μνημείων για την ψηφιακή τεκμηρίωση των ακίνητων και κινητών μνημείων της επικρατείας, β) η κατάρτιση Ευρετηρίου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, και γ) τα ολοκληρωμένα Διαχειριστικά Σχέδια που συντάσσονται για σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, τα οποία ενσωματώνουν προβλέψεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Ολοκληρώνοντας την εισήγησή της, η υπουργός αναφέρθηκε στις τρεις βασικές προτάσεις της ελληνικής κυβέρνησης για την αντιμετώπιση των αλλαγών:

α) στη συγκρότηση στο υπουργείο Πολιτισμού μιας Διεπιστημονικής Επιτροπής για τη μελέτη του φαινομένου και τη διατύπωση προτάσεων και ενεργειών, που θα συγκροτήσουν το Εθνικό Σχέδιο Δράσης,

β) στη δημιουργία ομάδας εργασίας υψηλού επιπέδου, αποτελούμενη από ειδικούς επιστήμονες, εκπροσώπους των εξειδικευμένων Διεθνών Οργανισμών και Φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών (όπως UNFCCC, UNESCO, IPCC, ICOMOS, EUROPA NOSTRA), που θα αναλάβει να εξετάσει περαιτέρω τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά και να προτείνει μέτρα προσαρμογής, τα οποία θα ενσωματωθούν στις εθνικές πολιτικές των κ-μ του ΟΗΕ και

γ) στη διοργάνωση «θερινού σχολείου», προκειμένου να ενισχυθεί η απόκτηση ικανοτήτων και τεχνογνωσίας από τα στελέχη, που διαχειρίζονται την πολιτιστική κληρονομιά στα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, το οποίο θα φιλοξενείται κάθε χρόνο και σε διαφορετική χώρα.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ & ΜΝΗΜΕΙΑ

Στις προτάσεις αυτές αναφέρθηκε η Υπουργός και στο πλαίσιο των εργασιών της Παγκόσμιας Διάσκεψης για το Κλίμα - COP 25, η οποία διεξήχθη στη Μαδρίτη τον περασμένο Δεκέμβριο και είχε ως αντικείμενο τη συγκεκριμενοποίηση των μέτρων εφαρμογής της συμφωνίας-ορόσημο που επιτεύχθηκε στο Παρίσι το 2015, εν μέσω πιέσεων από περιβαλλοντικές οργανώσεις και μαζικές διαδηλώσεις για ανάληψη επείγουσας δράσης κατά της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

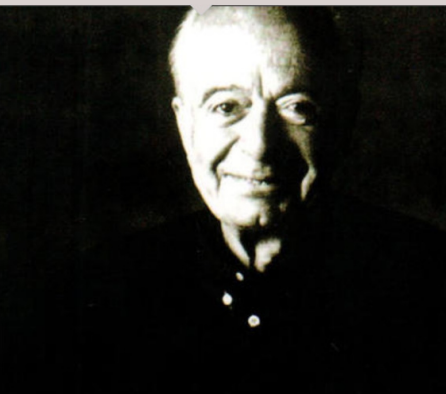
Τέλος, το θέμα της κλιματικής αλλαγής τέθηκε από την Ελλάδα και στο πλαίσιο των θεσμικών συναντήσεων της Σύμβασης της UNESCO (γνωστή ως Σύμβαση της Χάγης) για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και των δύο Πρωτοκόλλων της που πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι στις 2-6 Δεκεμβρίου 2019. Κατόπιν πρότασης της Ελληνικής αντιπροσωπείας υιοθετήθηκε ψήφισμα που αναφέρεται στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά και στην ενθάρρυνση των κρατών-μελών για ανάληψη μέτρων κατά τις περιόδους ειρήνης με στόχο την προστασία των πολιτιστικών αγαθών από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές.

<https://www.in.gr/2019/09/23/politics/klimatiki-allagi-oi-protaseis-tou-ypourgeiou-politismou/>

<https://www.culture.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=2967>
<https://energypress.gr/news/i-klimatiki-allagi-apeilei-mesogeika-mnimeia>

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/12/11/h-%ce%bb%ce%af%ce%bd%ce%b1-%ce%bc%ce%b5%ce%bd%ce%b4%cf%8e%ce%bd%ce%b7-%cf%83%cf%84%ce%b7-%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%83%ce%ba%ce%b5%cf%88%ce%b7-%cf%84%ce%b7%cf%82-cop25-%cf%83%cf%84%ce%b7-%ce%bc%ce%b1%ce%b4/>

2020 ΕΤΟΣ ΜΕΛΙΝΑΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ



2020: ΕΤΟΣ ΜΕΛΙΝΑΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ

Τον Οκτώβριο του 2019 συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τη γέννηση της Μελίνας Μερκούρη. Είκοσι πέντε χρόνια μετά από τον θάνατό της, το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ανακηρύσσει το 2020 ως έτος Μελίνας Μερκούρη. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς θα πραγματοποιηθεί σειρά εκδηλώσεων, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη.

Παρά τη διεθνή αναγνώριση που είχε ως ηθοποιός, η Μελίνα Μερκούρη σε όλη της τη ζωή έδινε μάχες. Μάχες εναντίον της δικτατορίας και αγώνες για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα. Παράλληλα με αυτές τις μάχες, η Μελίνα χάραξε μια επιθετική πολιτική πολιτιστικής διπλωματίας και δημιούργησε σημαντικούς θεσμούς που εξακολουθούν να υπάρχουν έως σήμερα, όπως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, τα ΔΗΠΕΘΕ, αλλά και μεγάλα έργα, όπως η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας.

Σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη, μια σειρά από δράσεις ετοιμάζεται εντός του έτους ώστε να θυμίσει στους παλαιότερους και να γνωστοποιήσει στους νεότερους τη σημασία αυτής της προσωπικότητας που έλαμψε στον κινηματογράφο, το θέατρο, την πολιτική και τη δημοκρατία. Πλούσιο πρωτότυπο υλικό της Μερκούρη, όπως κοστούμια, συνεντεύξεις, αφίσες ταινιών καθώς και οι ίδιες οι ταινίες πρόκειται να συγκεντρωθούν σε μια μεγάλη έκθεση από το Υπουργείο Πολιτισμού, παράλληλα με ένα ξεχωριστό κινηματογραφικό αφιέρωμα και μία σειρά μουσικών εκδηλώσεων.

Επίσης, ένα αντίστοιχο εκθεσιακό εγχείρημα θα φιλοξενηθεί στο Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, το οποίο ήταν ιδέα της Μερκούρη, ενώ το βασικό όραμα της επιστροφής των αγαλμάτων που υποστήριξε σθεναρά η Μερκούρη από το πολιτικό της βήμα επανέρχεται: επιτροπές από όλο τον κόσμο θα επισκεφθούν την Ελλάδα ώστε να συζητηθούν οι νέες κατευθύνσεις επί του θέματος.

Παράλληλα, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ανακοίνωσε πως το 2020 τιμάται, επίσης, ο **Αντώνης Σαμαράκης**. Για τον εορτασμό έχει σχηματιστεί επιτροπή, η οποία θα ασχοληθεί με το αφιερωματικό πρόγραμμα στον πολυμεταφρασμένο, αναγνωρισμένο συγγραφέα, με εκθέσεις, συνέδρια και ειδικά λευκώματα.

<https://www.culture.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=4129>

<https://www.elculture.gr/blog/article/2020-etos-afierwmeno-merkouri-samaraki/>

UNESCO

ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΗΣ UNESCO

Την εγγραφή της Μετακινούμενης Κτηνοτροφίας και της Βυζαντινής Μουσικής στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας στην 14η ετήσια συνεδρίασή της ενέκρινε η Διακυβερνητική Επιτροπή της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (UNESCO, 2003) στη Μπογκοτά της Κολομβίας. Η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποτελεί διεθνή συνθήκη που υιοθετήθηκε από την UNESCO το 2003 και κυρώθηκε από την Ελλάδα το 2006. Προέκυψε ως ώριμος καρπός του διεθνούς προβληματισμού σχετικά με την έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτισμικές πρακτικές που συγκροτούν τη ζωντανή παράδοση και οι οποίες δεν αφήνουν πάντοτε από, υλικό ίχνος (π.χ. μουσική, χορός, γνώσεις και πρακτικές κ.ά.).

Η Σύμβαση, αναγνωρίζοντας ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά συχνά υπερβαίνει τα σύνορα μιας χώρας, δίνει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη της να υποβάλουν, εκτός από εθνικούς, και διεθνικούς φακέλους προκειμένου να εγγραφούν στους Διεθνείς Καταλόγους στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που ασκείται στο έδαφός τους. Ο φάκελος Μετακινούμενη Κτηνοτροφία - Η εποχιακή μετακίνηση των κοπαδιών πάνω στις παραδοσιακές διαδρομές τους, στη Μεσόγειο και στις Άλπεις προετοιμάστηκε και κατατέθηκε από κοινού με την Αυστρία και την Ιταλία, ενώ ο φάκελος για τη Βυζαντινή Μουσική ή Ψαλτική προετοιμάστηκε και κατατέθηκε από κοινού με την Κύπρο.

**Μετακινούμενη Κτηνοτροφία- Η εποχιακή μετακίνηση των κοπαδιών
πάνω στις παραδοσιακές διαδρομές τους, στη Μεσόγειο και στις
Άλπεις, Αυστρία, Ελλάδα, Ιταλία**

Ο όρος «μετακινούμενη κτηνοτροφία» δηλώνει την ετήσια μετακίνηση κοπαδιών μεταξύ θερινών και χειμερινών βοσκοτόπων, ανεξάρτητα από το μέσο και την απόσταση που διανύουν. Η πρακτική της μετακίνησης βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτισμικής και κοινωνικής συγκρότησης των ορεινών κτηνοτροφικών κοινοτήτων, ενώ έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του τοπίου των περιοχών που αναπτύχθηκε ιστορικά. Οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι είναι φορείς γνώσεων και πρακτικών, που σχετίζονται αφενός με τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων (λιβάδια, υδάτινες πηγές κ.ά.) και των κλιματικών δεδομένων, και αφετέρου με την παραγωγή ποιοτικών αγροδιατροφικών προϊόντων. Η εγγραφή της Μετακινούμενης Κτηνοτροφίας καλύπτει ένα συνολικό πολιτισμικό φαινόμενο που, παρά τις επιμέρους ειδικές εκφράσεις του στις κοινότητες των τριών χωρών που υπέβαλαν τον φάκελο, αναδεικνύει την αξία της εμπειρικής γνώσης για τον τόπο και το περιβάλλον, αλλά και για τη βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

Εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2017.

UNESCO

**Βυζαντινή Μουσική/ Ψαλτική, Ελλάδα, Κύπρος**

Η ψαλτική, ως ζωντανή παραδοσιακή τέχνη, είναι από τα σημαντικότερα πολιτισμικά αγαθά, που συμβάλλουν δυναμικά στον αυτοπροσδιορισμό και την αυτογνωσία του νεότερου ελληνισμού. Πρόκειται για μελωδίες που έχουν δημιουργηθεί για να βοηθήσουν τους πιστούς να προσεγγίσουν τον λόγο των Ιερών Ακολουθιών και αυτή η έμφαση στον λόγο των Ευαγγελίων βοήθησε καθοριστικά στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας ως ομιλούμενης.

Η απόδοση των μελωδιών στις εκκλησιαστικές ακολουθίες βασίζεται τόσο στη σημειογραφία, όσο και κυρίως σε μνημοτεχνικές μεθόδους, στοιχείο που συνέβαλε καθοριστικά στη διαφύλαξη της σε περιόδους χαμηλού αλφαριθμητισμού. Η εκπαίδευση των ψαλτών έχει χαρακτηριστικά μακρόχρονης μαθητείας. Τα χαρακτηριστικά της ψαλτικής συνθέτουν ένα ισχυρό κράμα ελληνικού λόγου, ρυθμού και μέλους, συνοφασμένα με ιδιότυπες τεχνοτροπίες και μορφολογικά ιδιώματα.

Εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2015.

http://anaskafi.blogspot.com/2019/12/unesco_12.html?m=1#more

<https://www.culture.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3060>

UNESCO

Convention for the Protection
of Cultural Property in the Event
of Armed Conflict

Μοναστήρι του Geghard

Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη της
ΦλωρεντίαςΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΝΟΠΛΗΣ
ΣΥΡΡΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΩΝ ΤΗΣ

Τον περασμένο Δεκέμβριο (2-6/12) πραγματοποιήθηκαν στα κεντρικά γραφεία της UNESCO, στο Παρίσι, οι ακόλουθες τρεις θεσμικές συναντήσεις της Σύμβασης της Χάγης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και των δύο Πρωτοκόλλων της, η οποία αποτελεί βασικό νομικό εργαλείο και την πρώτη διεθνή πολυμερή συνθήκη που εστιάζει αποκλειστικά στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης :

- η 13η Συνάντηση των Συμβαλλόμενων Μερών στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης (2 Δεκεμβρίου 2019)
- 8η Συνάντηση των Μερών στο Β' Πρωτόκολλο (1999) της Σύμβασης της Χάγης του 1954 (3-4 Δεκεμβρίου 2019)
- η 14η Σύνοδο της Επιτροπής για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης (5-6 Δεκεμβρίου 2019)

Στις συναντήσεις συμμετείχαν περισσότεροι από 100 εκπρόσωποι των κρατών-μελών της Σύμβασης (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας), παρατηρήτριες χώρες και διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί. Σήμερα, 133 κράτη είναι μέλη της Σύμβασης της Χάγης του 1954, εκ των οποίων 110 έχουν, επίσης, κυρώσει το Πρώτο Πρωτόκολλο και 82 το Δεύτερο Πρωτόκολλο. Η χώρα μας κύρωσε τη Σύμβαση της Χάγης και το Α' Πρωτόκολλο με το νόμο 1114/1981 (ΦΕΚ 212 Α/11.8.1981) και το Β' Πρωτόκολλο με το νόμο 3317/2005 (ΦΕΚ 45/Α/23-02-2005)

Στο πλαίσιο των εργασιών, παρουσιάστηκαν οι τελευταίες τέσσερις εγγραφές στο Διεθνή Κατάλογο Πολιτιστικών Αγαθών υπό Ενισχυμένη Προστασία (Μοναστήρι του Geghard και της κοιλάδας του Upper Azat στην Αρμενία, Villa Tugendhat στο Βrno Τσεχίας, Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας και Villa Adriana στην Ιταλία), με τις οποίες ο συνολικός αριθμός των εγγεγραμμένων μνημείων ανέρχεται στα 17 (βλ. http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/Enhanced-Protection-List-2019_Eng_04.pdf), οι συνέργειες που αναπτύχθηκαν κατά την τελευταία διετία στο πλαίσιο της Σύμβασης με άλλους οργανισμούς (ΝΑΤΟ, Ερυθρός Σταυρός, Μπλε Ασπίδα), καθώς και οι εκδόσεις επικαιροποιημένων και νέων εγχειριδίων και βιβλίων με βασικά κείμενα και κατευθυντήριες οδηγίες για την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης και των Πρωτοκόλλων της.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα ζητήματα συνεργειών της Σύμβασης της Χάγης με τις άλλες Συμβάσεις της UNESCO και ιδιαίτερα με την Σύμβαση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, άλλους μη κερδοσκοπικούς φορείς και μη κρατικούς φορείς για την ευαισθητοποίηση του κοινού, καθώς και στην ενσωμάτωση της παραμέτρου της ισότητας των φύλων στο κανονιστικό πλαίσιο της Σύμβασης του 1954 και των πρωτοκόλλων της.

Επίσης, εκτεταμένη συζήτηση έγινε και για τη σημασία λήψης προληπτικών μέτρων διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιόδους ειρήνης έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών. Σε αυτό το πλαίσιο τέθηκαν στο επίκεντρο οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα πολιτιστικά αγαθά με αναφορές σε σχετικές πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και πρόληψης κινδύνων, τόσο από διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ) όσο και από κράτη-μέλη της Σύμβασης της Χάγης και των Πρωτοκόλλων της, μεταξύ των οποίων και της Ελλάδας.

Τέλος, η Ελλάδα πέτυχε μία σημαντική διάκριση, όσον αφορά στο ρόλο και τη συνεισφορά της στην υλοποίηση της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της, με την εκλογή της - με το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό ψήφων - στην Επιτροπή του Β' Πρωτοκόλλου της σύμβασης της Χάγης του 1954. Η θητεία της χώρας μας στην επιτροπή θα είναι τετραετής και λήγει το Δεκέμβριο του 2023.

Αναφορικά με τις ενέργειες από πλευράς της χώρας μας, ως προς την τήρηση των υποχρεώσεων της χώρας μας για την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης και των Πρωτοκόλλων της, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού εξέδωσε Δελτίο Τύπου, σύμφωνα με το οποίο, το 2020 θα εκδοθεί η μετάφραση, στα ελληνικά, του στρατιωτικού Εγχειριδίου Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, το οποίο εκπονήθηκε από την UNESCO το Δεκέμβριο 2016. Το εγχειρίδιο θα απευθύνεται προς όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης που εμπλέκονται με αυτό το ζήτημα, όπως στρατιωτικούς, αρχαιολόγους, μέλη ειρηνευτικών αποστολών, διπλωμάτες. Επίσης, εντός του 2020, το ΥΠΠΟΑ θα προωθήσει στη Βουλή την κύρωση της εφαρμοστικής νομοθεσίας του κεφ. 4, του Β' Πρωτοκόλλου στη σύμβαση της Χάγης, που αφορά σε ποινικές διατάξεις επί σκόπιμης καταστροφής πολιτιστικών αγαθών.

<https://www.culture.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3053>

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage>

UNESCO



ΕΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Ο αρχαιολογικός χώρος των Φιλίππων, το τελευταίο μνημείο της Ελλάδας που εντάχθηκε στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, ετοιμάζεται να αναμορφωθεί, αποκαλύπτοντας ταυτόχρονα περισσότερα ιστορικά στοιχεία για την πλούσια και μακραίωνη ιστορία του.

Από τη δεκαετία του 1930, οπότε ξεκίνησαν τα έργα κατασκευής της παλαιάς εθνικής οδού Καβάλας - Δράμας, η μοναδική αυτή οδική αρτηρία που συνέδεε τις δυο πόλεις της Ανατολικής Μακεδονίας, διέρχονταν μέσα από τον αρχαιολογικό χώρο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, καθημερινά, δεκάδες επιβατικά αυτοκίνητα, λεωφορεία και φορτηγά να περνούν κυριολεκτικά μέσα από τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, με τους διερχόμενους οδηγούς και επισκέπτες να έχουν τη δυνατότητα, έστω και από ψηλά, να θαυμάσουν τα ερείπια των παλαιοχριστιανικών ναών και μέρος της αρχαίας αγοράς.

Πρέπει να τονιστεί ότι η μεταφορά του οδικού δικτύου και κατ' επέκταση η ενοποίηση του αρχαιολογικού χώρου, ήταν μία από τις βασικές προϋποθέσεις που έθεταν τα τεχνικά κλιμάκια της UNESCO και μία από τις συμβατικές υποχρεώσεις από ελληνικής πλευράς, για να μπορέσει ο αρχαιολογικός χώρος να ενταχθεί στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η ενοποίηση του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων εντάχθηκε σ' ένα συνολικό πρόγραμμα (Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού) που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, συνολικού ύψους περίπου 2.600.000 ευρώ, και υλοποιείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας - Θάσου, η οποία έχει τη συνολική ευθύνη διαχείρισης του αρχαιολογικού χώρου που περιλαμβάνει το αρχαίο θέατρο των Φιλίππων, τη Ρωμαϊκή Αγορά (Forum), το Οκτάγωνο και τις παλαιοχριστιανικές εκκλησίες Α' και Β'.

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό των έργων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, εκτός από την αφαίρεση του ασφαλτοτάπητα και την ενοποίηση του χώρου, προβλέπεται να ανασκαφεί επίσης το αρχαίο οδικό δίκτυο ανάμεσα στα μνημεία, ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα. Επιπλέον, θα απομακρυνθούν χώματα και μπάζα από παλαιότερες ανασκαφές, θα τοποθετηθεί νέα περίφραξη, θα δημιουργηθεί νέα είσοδος στα δυτικά του χώρου, θα αποκατασταθεί και θα αναδειχθεί το ανατολικό τμήμα της οχύρωσης, ενώ τέλος θα γίνει αρχαιολογική τεκμηρίωση των ευρημάτων και παραγωγή του απαραίτητου πληροφοριακού υλικού για τους επισκέπτες.

<https://m.naftemporiki.gr/story/1532720/enopoieitai-o-arxaiologikos-xoros-ton-filippon>

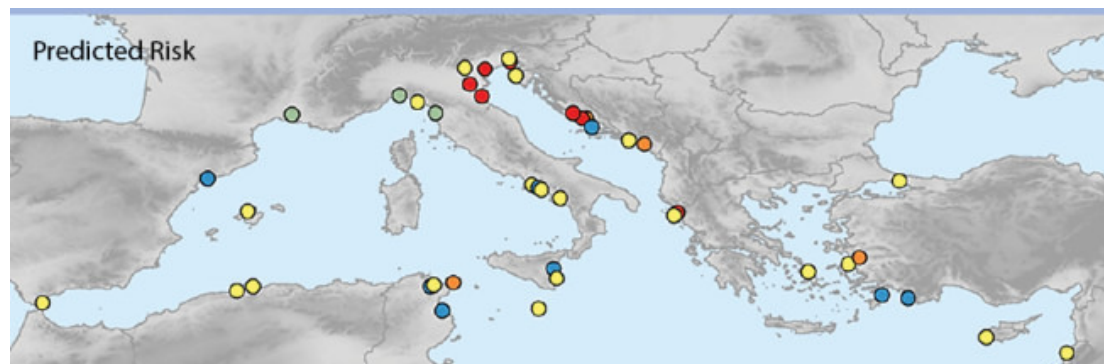
ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ
ΚΙΝΔΥΝΟΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η ΔΗΛΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Θάλασσα, βροχή και αέρας εξαφανίζουν τη Δήλο. Παρά τις συστηματικές εργασίες ανάδειξης και συντήρησης, που συντελούνται στο κυκλαδίτικο νησί από το 1873 με πρωτοβουλία της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής, ένας από τους σπουδαιότερους χώρους του αρχαίου κόσμου υφίσταται αργή, αλλά αναπόφευκτη υποβάθμιση.

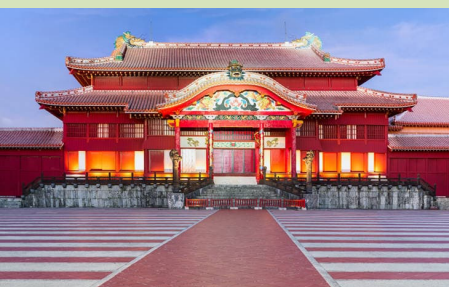
Τον κώδωνα του κινδύνου έκρουσε κατά τη διάρκεια της διήμερης διεθνούς διάσκεψης για την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά, που πραγματοποιήθηκε στο Ζάππειο, ο διευθυντής της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα, Α. Farnoux. Όπως εξήγησε ο κ. Α. Farnoux, οι επιστήμονες της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και της Γαλλικής Σχολής συνεργάζονται σε μια οκταμελή επιτροπή, που συνεδριάζει δύο ή τρεις φορές το χρόνο, για τις επείγουσες επεμβάσεις στο χώρο και για την επεξεργασία ενός πλάνου διαχείρισής του. Στο διαδικτυακό σύστημα δεδομένων συσσωρεύονται πληροφορίες για τα προβλήματα που προκύπτουν και ένα τρισδιάστατο μοντέλο, που δημιουργήθηκε πρόπερσι, συνδράμει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις εργασίες προστασίας των μνημείων. Επιπλέον, κάθε χρόνο γίνονται εργασίες στερέωσης στους φθαρμένους τοίχους. Οι περίφημοι λέοντες της Δήλου αντικαταστάθηκαν από αντιγραφα. Οι αυθεντικοί απομακρύνθηκαν από το χώρο και φιλοξενούνται σε κλειστή αίθουσα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

«Στη Δήλο γίνονται και θα γίνονται εργασίες συντήρησης. Στο μέλλον θα γίνουν και μεγαλύτερες. Το έργο που καλούμαστε να επιτελέσουμε είναι τεράστιο. Ο χώρος είναι πολύ μεγάλος και η επίδραση από την κλιματική αλλαγή καθιστά εξοντωτική και άνιση τη μάχη που δίνουν οι επιστήμονες για τη συντήρηση των μνημείων του νησιού. Ο στόχος Ελλήνων και Γάλλων ειδικών είναι κοινός, αλλά πάντα θα χρειάζονται χρήματα για να υπηρηθηθεί», κατέληξε ο κ. Α. Farnoux.

<https://www.lifo.gr/now/perivallon/242126/i-klimatiki-allagi-apeilei-ti-dilo-o-agonas-gia-ta-mnimeia>



“Mediterranean UNESCO World Heritage at risk from coastal flooding and erosion due to sea-level rise,
” Nature Communications, 2018)

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ
ΚΙΝΔΥΝΟΙΑΠΩΝΙΑ: ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟ ΣΟΥΡΙ,
ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΗΣ UNESCO

Μεγάλο μέρος του κάστρου του Σούρι, το οποίο έχει ανακηρυχθεί μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς από Unesco, καταστράφηκε από πυρκαγιά που ξέσπασε τον περασμένο Οκτώβριο. Ο ξύλινος σκελετός του κάστρου που καταστράφηκε είχε ανοικοδομηθεί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χάρη σε φωτογραφίες και παλαιά σχέδια.

Το κάστρο του Σούρι, ένα δημοφιλές τουριστικό αξιοθέατο, αποτελούσε την καρδιά ενός συγκροτήματος το οποίο είχε κατασκευαστεί την εποχή της ανεξάρτητης αυτοκρατορίας Ryukyu και χρησιμοποιούνταν από τον 15ο αιώνα.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το κάστρο χρησιμοποιούνταν από το μεγαλύτερο δημόσιο πανεπιστήμιο της Οκινάουα και μέχρι τη δεκαετία του 1970. Μετά την επισκευή του το κάστρο χρησιμοποιείται ως εθνικό πάρκο από το 1992. Ανακηρύχθηκε μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς το 2000.

Εκτός από την κεντρική αίθουσα του κάστρου, έχουν καταστραφεί το βόρειο και το νότιο τοίχος του. Τηλεοπτικές εικόνες που μεταδόθηκαν τη νύχτα της πυρκαγιάς στη διάρκεια της νύκτας έδειξαν τεράστιες φλόγες να καταστρέφουν το ιστορικό συγκρότημα, το οποίο βρίσκεται σε έναν λόφο πάνω από την πόλη Νάχα, την πρωτεύουσα της Οκινάουα. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν αναφορές για τραυματίες, σύμφωνα με την πυροσβεστική.

<http://anaskafi.blogspot.com/2019/11/unesco.html#ixzz6A9uTx4vd>

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ
ΚΙΝΔΥΝΟ

SOS ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΣΤΗΝ ΠΡΙΓΚΗΠΟ

Τουλάχιστον 40 εκατομμύρια ευρώ και τέσσερα με πέντε έτη εργασιών θα χρειαστούν για την αποκατάσταση του ιστορικού ελληνικού ορφανοτροφείου της Πριγκήπου, σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και της Europa Nostra.

Υπάρχουν πολλές παράμετροι και ασάφειες που καθιστούν αδύνατη μια λογική αποτίμηση του κόστους ολόκληρου του εγχειρήματος. Αλλά βάσει των εκτιμήσεων αρκετών ειδικών το έργο αναμένεται να απαιτήσει μια συνολική επένδυση τουλάχιστον 40 εκατ. ευρώ (αριθμός που μπορεί να είναι πολύ υψηλότερος, ανάλογα με διάφορους παράγοντες), αναφέρει το πόρισμα που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα.

Το ελληνικό Ορφανοτροφείο της Πριγκήπου, το «στολίδι» της Ρωμοσύνης στην Κωνσταντινούπολη, θεωρείται το μεγαλύτερο ξύλινο κτήριο στην Ευρώπη και το δεύτερο μεγαλύτερο στον κόσμο, για τη διάσωση του οποίου είχαν εκπέμψει πέρυσι SOS οι New York Times με ένα ρεπορτάζ συνοδεία πλούσιου φωτογραφικού υλικού. Τον περασμένο Οκτώβριο περιλήφθηκε στα επτά πιο απειλούμενα μνημεία του πλανήτη.

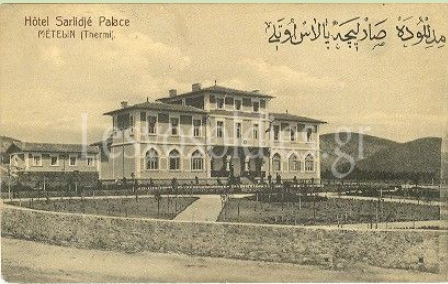
Η έκθεση της Europa Nostra και της ΕΤΕΠ έλαβε υπόψη της το πόρισμα της αποστολής που επισκέφθηκε το τριήμερο 29-31 Μαΐου το ορφανοτροφείο της Πριγκήπου, αλλά και εκείνο του Κλάιβ Ντόσον, ενός πολιτικού μηχανικού με μεγάλη εμπειρία στην αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων, που είχε διενεργήσει αυτοψία τον περασμένο Απρίλιο.

Το εξαώροφο ορφανοτροφείο με τα 206 δωμάτια κατασκευάστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα με σχέδια του Γάλλου αρχιτέκτονα Αλεξάντρ Βαλορί αρχικά ως πολυτελές καζίνο και ξενοδοχείο από την εταιρεία σιδηροδρόμων Compagnie des Wagons- Lits, ιδιοκτήτρια του περίφημου Οριάν Εξπρές. Το ξύλινο μέγαρο πωλήθηκε τελικά σε εύπορο Ρωμό τραπεζίτη που το δώρισε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και το 1903 μετετράπη σε ορφανοτροφείο. Το 1964 η τουρκική κυβέρνηση το έκλεισε σε μια εποχή όξυνσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων λόγω του Κυπριακού και έκτοτε έχει παραδοθεί στη φθορά του χρόνου.

Το Ελληνικό ICOMOS με ανακοινώσεις τους έχει επισημάνει επανειλημμένως αυτά τα προβλήματα.

<http://anaskafi.blogspot.com/2019/07/sos.html?m=1>

«ΣΑΡΛΙΤΖΑ ΠΑΛΛΑΣ», ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΟ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΕ
ΚΙΝΔΥΝΟ

Χτισμένο στις αρχές του 20ού αιώνα σε μία περιοχή φημισμένη για τα θερμά της λουτρά, τη Λουτρόπολη Θερμής της Λέσβου, το «Σάρλιτσα Παλλάς» αποτέλεσε στολίδι αρχιτεκτονικής και πόλο έλξης επισκεπτών υψηλού επιπέδου της ευρύτερης επικρατείας, προσφέροντας στους θαμώνες του λουτροθεραπείες σε συνδυασμό με κοσμική ζωή. Σε αυτό έχουν φιλοξενηθεί προσωπικότητες όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Στρατής Μυριβήλης. Από το 1933 ανήκει στο τότε ΤΣΑΥ (Ταμείο Σύνταξης και Ασφάλισης Υγειονομικών), νυν ΕΤΑΑ, ενώ λειτούργησε μέχρι το 1982, χρονιά κατά την οποία έκλεισε και εγκαταλείφθηκε οριστικά.

Η MONUMENTA (όπως και το Ελληνικό ICOMOS), αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για την προστασία της φυσικής και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς Ελλάδας και Κύπρου, έχει γίνει αποδέκτης επιστολών και αιτημάτων παρέμβασης για την κακή κατάσταση και τη διάσωση του μοναδικού κτηρίου, σύμφωνα με ανακοίνωσή της. Αντιλαμβανόμενη την κρισιμότητα της κατάστασης, απέστειλε, τον Φεβρουάριο 2019, στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου επιστολή-παρέμβαση για τη διάσωση και την ανάγκη αποκατάστασής του.

Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση: «Αν και από το Δεκέμβριο του 2016 έχει υπογραφεί προγραμματική σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ), για τη διάσωση και αξιοποίηση του κτηρίου αυτού, μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία ουσιαστική παρέμβαση προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ παράλληλα χειροτερεύει η ήδη δραματική κατάσταση του κτηρίου.

»Σε απάντηση της παρέμβασής μας, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με επιστολή της ανέφερε ότι βρίσκεται στην προετοιμασία του φακέλου για την έκδοση πολεοδομικής άδειας. Για την ολοκλήρωση του φακέλου εκκρεμεί, εκτός των άλλων, απόφαση του Υπουργείου Τουρισμού με την οποία θα αναγνωρίζεται ως ιαματικός ο φυσικός αυτός πόρος. Το Υπουργείο Τουρισμού έχει ζητήσει και δεν έχει λάβει ακόμα από το ΕΦΚΑ επιπλέον δικαιολογητικά ώστε να προχωρήσει στην αναγνώριση του φυσικού ως ιαματικού πόρου».

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/07/11/%cf%83%ce%ac%cf%81%ce%bb%ce%b9%cf%84%ce%b6%ce%b1-%cf%80%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%ac%cf%82-%ce%ad%ce%bd%ce%b1-%ce%bc%ce%bd%ce%b7%ce%bc%ce%b5%ce%af%ce%bf-%cf%83%ce%b5-%ce%ba%ce%af%ce%bd%ce%b4/>

ICOMOS



ΘΕΣΜΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ICOMOS

Τον Οκτώβριο του 2019 (12-18/10) πραγματοποιήθηκε στο Μαρακές η ετήσια γενική συνέλευση του διεθνούς ICOMOS, στο πλαίσιο της οποίας έλαβαν χώρα και συνεδριάσεις των εθνικών και των επιστημονικών επιτροπών του ICOMOS, της Συμβουλευτικής Επιτροπής και του Εκτελεστικού Γραφείου. Στις εργασίες συμμετείχαν 250 μέλη του ICOMOS εκπροσωπώντας 50 εθνικές επιτροπές και 23 επιστημονικές. Το Ελληνικό ICOMOS εκπροσώπησαν οι κκ. Έλενα Κόρκα, και Πάμελα Ιερομνήμων, που είναι επίσης μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου του διεθνούς ICOMOS, Σοφία Αυγερινού-Κολώνια και Κωνσταντίνα Οικονομοπούλου.

Μεταξύ των θεσμικών θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν η επικαιροποίηση του Κανονισμού Διαδικασιών και η έγκριση του διοικητικού και οικονομικού απολογισμού του 2019 και του οικονομικού προϋπολογισμού για το 2020. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν, αποφασίστηκε η συγκρότηση ομάδων εργασίας για διάφορα μείζονα θέματα που σχετίζονται με την προστασία και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τη βιώσιμη ανάπτυξη, την κλιματική αλλαγή, τις πολεμικές συρράξεις στο Ιράκ και τη Συρία, καθώς και το ρόλο που διαδραματίζουν σε αντίστοιχες πρωτοβουλίες οι νέοι επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες.

Επίσης, ανανεώθηκε το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του ICOMOS και του Οργανισμού Πόλεων Παγκόσμιας Κληρονομιάς (OWHC), το οποίο είχε υπογραφεί το 2013. Βασικός στόχος του Μνημονίου είναι η ενίσχυση των συνεργειών των δύο οργανισμών για

- α) την έρευνα και την ανάπτυξη βελτιωμένων προσεγγίσεων για τη διατήρηση και διαχείριση των πόλεων της παγκόσμιας κληρονομιάς,
- β) την ανάπτυξη στρατηγικών για την καλύτερη αντιμετώπιση των κρίσεων, των προκλήσεων και των πολύπλοκων πιέσεων που αντιμετωπίζουν οι ιστορικές πόλεις σε όλο τον κόσμο,
- γ) το συντονισμό και ανταλλαγή πληροφοριών για την ενίσχυση των εργασιών κοινού ενδιαφέροντος, και
- δ) την ανάπτυξη κοινού έργου για την ανάλυση περιπτώσιολογικών μελετών σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά των πόλεων. Στο επιστημονικό συμπόσιο με θέμα "Rural Heritage - Landscapes and Beyond" συμμετείχαν 70 περίπου ομιλητές και παρουσιάστηκαν 100 poster.

ICOMOS

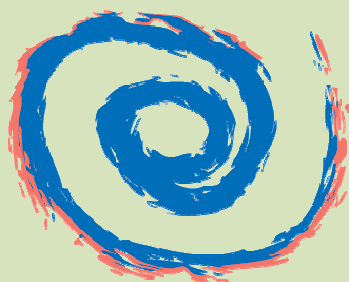


Οι εργασίες του συνεδρίου ξεκίνησαν με χαιρετισμούς από τον Πρόεδρο του ICOMOS, Toshiyuki Kono και τον υπεύθυνο συντονιστή του συνεδρίου, Khalid El Harrouni, ενώ έγιναν και εισαγωγικές ομιλίες (keynotes) από εκπροσώπους της Διεθνούς Επιστημονικής Επιτροπής για τα Πολιτιστικά Τοπία.

Η επόμενη θεσμική συνάντηση του διεθνούς ICOMOS θα πραγματοποιηθεί στο Sydney της Αυστραλίας από 1 έως 10 Οκτωβρίου 2020. Θέμα του επιστημονικού της συμποσίου, το οποίο αποτελεί και το θέμα του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Μνημείων για το 2020 είναι "Shared Cultures - Shared Heritage - Shared Responsibility" (Κοινοί Πολιτισμοί - Κοινή Κληρονομιά - Κοινή Ευθύνη). Το θέμα αυτό αντανάκλα την παγκόσμια αίσθηση περί κληρονομιάς, ως τμήματος της πολιτιστικής ταυτότητας σε μια εποχή ταχείας μετατόπισης πληθυσμών, σύγκρουσης και περιβαλλοντικής αβεβαιότητας.

<https://www.icomos.org/en/about-icomos/governance/general-information-about-the-general-assembly/annual-general-assembly-2019>

ICOMOS Επιστημονικές Επιτροπές



ICOMOS
C I V V I H
ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
MEDITERRANEAN SUB-COMMITTEE
SOUS-COMITE MEDITERRANEEN

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΟΙΚΙΣΜΩΝ (CIVVIH) ΤΟ 2019.

Η Διεθνής Επιστημονική Επιτροπή Ιστορικών Πόλεων και Οικισμών (CIVVIH) πραγματοποίησε τέσσερις συναντήσεις, κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών του 2019, όπου εκπροσωπήθηκε το Ελληνικό ICOMOS. Κεντρικά θέματα που απασχόλησαν την επιτροπή ήταν:

- η ανασυγκρότηση των ιστορικών πόλεων και οικισμών μετά από πολεμικές καταστροφές,
- τα Ιστορικά Αστικά Τοπία ως έννοια και μέθοδος προστασίας και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Η πρώτη συνάντηση οργανώθηκε με ευθύνη της Υποεπιτροπής Κεντρικής & Ανατολικής Ευρώπης και του Πολωνικού ICOMOS μεταξύ 22-28 Σεπτεμβρίου στην Πολωνία, στο Κάστρο Malbork, μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Στο πλαίσιο της πραγματοποιήθηκε το επιστημονικό συμπόσιο *Reconstruction and Recovery of Towns after war damage in the different part of the world. Theory, methodology, practice.* Κατά τη διάρκειά του έγινε επισκόπηση των πρακτικών προστασίας και ανασυγκρότησης των ιστορικών πόλεων και οικισμών μετά από πολεμικές καταστροφές υπό το πρίσμα των αρχών προστασίας και διατήρησης.

Η Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, αντιπρόεδρος του Ελληνικού ICOMOS, συμμετείχε με εισήγηση με θέμα: *Damages and recovering of the Greek historic cities and villages after the 2nd World War*. Ανέφερε ότι στη βάση των στοιχείων, που συγκεντρώθηκαν από τις ελληνικές αρχές, 3700 πόλεις και οικισμοί καταστράφηκαν από βομβαρδισμούς λεηλασίες και πυρπολήσεις, μεταξύ των οποίων σημαντικές ιστορικές πόλεις, όπως η Κέρκυρα η Θεσσαλονίκη, ο Πειραιάς και, επίσης, καταστράφηκαν 409.000 οικοδομές, δηλαδή το 23,6% του κτηριακού αποθέματος της χώρας, ενώ η χώρα δεν έλαβε ποτέ αποζημίωση για τις καταστροφές αυτές. Οι δυνάμεις κατοχής κατέστρεψαν, επίσης, βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες, έκλεψαν αρχαιολογικούς θησαυρούς από μουσεία η αρχαιολογικούς χώρους και πραγματοποίησαν παράνομες ανασκαφές. Καταστροφές προκλήθηκαν, ακόμη, σε τουλάχιστον 130, από τους τότε γνωστούς αρχαιολογικούς χώρους. Αναφέρθηκε, τέλος, στους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος της αποκατάστασης των καταστροφών αυτών και κυρίως στο ζήτημα της στέγασης στην Ελλάδα.

Η δεύτερη συνάντηση της CIVVIH είχε διαδικαστικό χαρακτήρα και πραγματοποιήθηκε 17 Οκτωβρίου, στο πλαίσιο των εργασιών της Παγκόσμιας Συνέλευσης του ICOMOS, όπως και σειρά άλλων Διεθνών Επιστημονικών Επιτροπών του ICOMOS, στην ιστορική πόλη Μαρακές του Μαρόκου. Το Ελληνικό ICOMOS εκπροσωπήθηκε από τη Σοφία Αυγερινού-Κολώνια και την Ελένη Μαϊστρου.

Στη συνέχεια, μεταξύ 20 και 24 Οκτωβρίου, πραγματοποιήθηκαν στην Τύνιδα η ετήσια Γενική Συνέλευση της CIVVIH και το επιστημονικό συμπόσιο με θέμα: Historic Cities and Sustainable Development (SDG), and Theory and Practice of Historic Urban Landscape (HUL). Έγινε επισκόπηση των πρακτικών σχετικά με την αναγνώριση, την ενσωμάτωση και την αποτελεσματική συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο του ευρύτερου λόγου για την αειφόρο ανάπτυξη και την επίτευξη συντονισμένης και αποτελεσματικής διαδικασίας υποστήριξης για τον εντοπισμό και την παρακολούθηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) και της Νέας Αστικής Ατζέντας (NUA). Στο επίκεντρο της συζήτησης ήταν οι τρεις τομείς δράσης:

- ο δημόσιος λόγος για την υποστήριξή τους,
- ο εντοπισμός των μέσων εφαρμογής
- και η παρακολούθηση της εφαρμογής.

Διαπιστώνεται ότι σήμερα η αστικοποίηση οδηγεί σε μη αντιστρέψιμες κοινωνικοοικονομικές μεταβολές, ενώ καθίσταται αναγκαία η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα αναφορικά με την ποιότητα περιβάλλοντος και διαβίωσης. Από την Οδηγία της UNESCO για τα Ιστορικά Αστικά Τοπία (HUL) υποστηρίζεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του αστικού περιβάλλοντος, ειδικά ως προς το πιο ευαίσθητο, το ιστορικό τμήμα του. Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου, όπου συμμετείχαν μέλη της CIVVIH, εκπρόσωποι από 25 εθνικές επιτροπές του ICOMOS παρουσιάστηκαν 17 εισηγήσεις, από τις οποίες εξετάστηκαν ποικίλες περιπτώσεις ως προς τη σημασία και τα οφέλη της ενσωμάτωσης των ποικίλων στρατηγικών διατήρησης, διαχείρισης και προγραμματισμού, την προσαρμογή των ιστορικών αστικών περιοχών στις διαδικασίες τοπικής ανάπτυξης και στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Εκ μέρους του Ελληνικού ICOMOS παρουσιάστηκαν δύο εισηγήσεις. Από τη Σοφία Αυγερινού-Κολώνια με θέμα "*The importance of Sustainable Development Goals for the protection of the Attica landscape and the quality of life. The case of the Thriasian Plain and Eleusis*" και την Ελένη Μαϊστρου με θέμα "*Waterfront Landscapes of Historical Cities and Sustainable Development. The Case of Nafplion; (from Nafplio to Argos)*".

Κατά το διαδικαστικό μέρος της συνέλευσης συζητήθηκαν:

- Το τριετές επιστημονικό πρόγραμμα
- Η επικοινωνία με τα μέλη το ενημερωτικό δελτίο και το sit
- Οι συνεργασίες με άλλες επιστημονικές και εθνικές επιτροπές
- Η συμμετοχή της CIVVIH στην Παγκόσμια Συνέλευση του 2020, που θα πραγματοποιηθεί στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας
- Η ανάπτυξη της επιτροπής, ειδικότερα ανάπτυξη της συμμετοχής των νέων (emerging professionals)



- Τέλος η Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, σήμερα επίτιμο μέλος και πρόεδρος της CIVVIH μεταξύ 2010-2018, τιμήθηκε με το μετάλλιο της επιτροπής για το σύνολο της προσφοράς της ως προς την οργάνωση, την ανάπτυξη της επιτροπής και τη δημιουργία των υποεπιτροπών Μεσογείου, Αν. Ευρώπης, Ασίας-Ειρηνικού, την επικοινωνία και το συνολικό επιστημονικό έργο της CIVVIH.

Η τελευταία συνάντηση της CIVVIH, για το 2019, πραγματοποιήθηκε μεταξύ 14-16 Νοεμβρίου στο Πεκίνο, με πρωτοβουλία της Υποεπιτροπής CIVVIH Ασίας-Ειρηνικού και την υποστήριξη του ICOMOS Κίνας, της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου Tsinghua του Πεκίνου και το Ινστιτούτο Σχεδιασμού και Σχεδιασμού του Tsinghua.

Το θέμα του Συμποσίου ήταν *Conservation and Renewal of Historic Urban Areas- Approaches to Sustainable Management for Historic Urban Landscape*. Πραγματοποιήθηκαν πέντε συνεδριάσεις και παρουσιάστηκαν 22 εισηγήσεις αναφορικά με: την προστασία και διατήρηση των ιστορικών αστικών περιοχών, τη θεωρητική έρευνα για το Ιστορικό Αστικό Τοπίο (HUL), τις μεθόδους και τις πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης στην περιοχή του Ασίας-Ειρηνικού. Σήμερα ένας μεγάλος αριθμός χωρών της περιοχής Ασίας-Ειρηνικού υφίσταται ταχύρρυθμη αστικοποίηση, ώστε ιδιαίτερα οι ιστορικές αστικές περιοχές, απειλούνται ολοένα και περισσότερο από την αστική εξάπλωση. Στο πλαίσιο αυτό η οδηγία HUL της UNESCO μπορεί να αποτελέσει χρήσιμη προοπτική για την επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ της αστικής ανάπτυξης, της προστασίας της κληρονομιάς και αποτελεσματικό εργαλείο για τη διαχείρισή της.

Από το Ελληνικό ICOMOS συμμετείχε, μετά από τιμητική πρόσκληση, η Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, που ως πρόεδρος 2010-2018 της CIVVIH συνέβαλε στην ίδρυση της Υποεπιτροπής τον Απρίλιο του 2018. Παρουσίασε εισήγηση με θέμα: *Conservation and Renewal of Historic Urban landscape of Eleusis/Greece - Approaches to Sustainable Management*. Με την εισήγηση αυτή ανέδειξε τον ιδιαίτερο ρόλο και την ευθύνη των φορέων που αποφασίζουν για την προστασία και ανάπτυξη των ιστορικών πόλεων και περιοχών, η τοπίων και οι οποίοι οφείλουν να μεριμνούν όχι μόνο για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης αλλά και για την αναβάθμιση και λειτουργική αξιοποίησή τους. Η ανακήρυξη της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του 2021, υποστήριξε ότι αποτελεί ευκαιρία όχι μόνο για τη βιώσιμη διάσωση του ιστορικού πολιτιστικού τοπίου της Ελευσίνας, αλλά και για την τοπική ανάπτυξη

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ICOMOS

ICOMOS
Εθνικές
Επιτροπές

Την 29/11/2019 πραγματοποιήθηκε συνάντηση, πανηγυρικού χαρακτήρα, στα Σκόπια, παρουσία βαλκανικών ICOMOS, καθώς και εντόπιων επιστημόνων και πολιτικών, λόγω της συμπλήρωσης Ιωβηλαίου (25ετούς) από τη δημιουργία του τοπικού ICOMOS.

Εκπροσωπώντας το διεθνές ICOMOS, παρέστη, εκ μέρους του Bureau, ο Nils Ahlberg, που είναι και πρόεδρος του Σουηδικού ICOMOS. Με την ευκαιρία υπογράφηκαν τρία ξεχωριστά διμερή Μνημόνια Συνεργασίας, για την περίοδο 2020-2023, μεταξύ του τοπικού ICOMOS και: α) του ICOMOS Βουλγαρίας β) του ICOMOS Ελλάδας και γ) επιτροπής επιστημόνων από την Πρίστινα. Ως συνέπεια, προβλέπεται να πραγματοποιηθούν επιστημονικές συναντήσεις το 2020 στα Σκόπια, το 2021 στη Σόφια, το 2022 στην Αθήνα και το 2023 στην Πρίστινα. Την 30/11/2019 πραγματοποιήθηκε αυτοψία στα μνημεία της Αχρίδος. Το Ελληνικό ICOMOS εκπροσωπήθηκε από τους Αθανάσιο Νακάση και Θωμά Γκιουλέκα.

Η προαναφερθείσα συνάντηση είναι η δεύτερη σε σύντομο χρονικό διάστημα. Προηγήθηκε συνάντηση όλων των βαλκανικών ICOMOS στο Μαυροβούνιο, στην πόλη Κότορ, που είναι μνημείο της UNESCO, κατά το διάστημα 25-29 Σεπτεμβρίου 2019.

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της επαναδραστηριοποίησης του τοπικού ICOMOS, με την παρουσία του Toshiyuki Kono, προέδρου του διεθνούς ICOMOS και του Grelan Rourke, Αντιπροέδρου του διεθνούς ICOMOS, υπεύθυνου για την Ευρώπη. Παρέστησαν, επίσης, τα ICOMOS Αυστρίας και Ουγγαρίας, που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Όλα τα εθνικά ICOMOS που πήραν μέρος poster presentation που αφορούσε στο έργο τους κατά τα τελευταία χρόνια. Συζητήθηκαν, ακόμα, προβλήματα του ICOMOS, καθώς και οι προοπτικές συνεργασίας. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στους νέους επιστήμονες, των οποίων η παρουσία υπήρξε μαζική, καθ' όσον ήταν υποχρεωτική η παρουσία νέων επιστημόνων από κάθε συμμετέχον εθνικό ICOMOS στην υπόψη συνάντηση. Την τελευταία μέρα πραγματοποιήθηκαν ξεναγήσεις στην πόλη του Κότορ, σε μνημεία του κόλπου του Κότορ, καθώς και στο Bar Stari Grad.

Το Ελληνικό ICOMOS εκπροσωπήθηκε από τον Αθανάσιο Νακάση και την αρχαιολόγο Κυριακή Σαμαρά.



ΕΛΛΗΝΙΚΟ ICOMOS Εκλογές Διοικητικού Συμβουλίου



ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ICOMOS

ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ICOMOS

Διεξήχθησαν τη Δευτέρα 16 Δεκεμβρίου 2019 οι εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου και Εξελεγκτικής Επιτροπής για την περίοδο 2019-2022. Από τα 139 μέλη του Ελληνικού ICOMOS, μόνον τα 123 τακτικά μέλη είχαν δικαίωμα να ψηφίσουν, εκ των οποίων ψήφισαν 55.

Την Πέμπτη 19 Δεκεμβρίου 2019 συγκροτήθηκε η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ) του Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS για την περίοδο 2019-2022 ως ακολούθως:

Πρόεδρος: Αθανάσιος Νακάσης

Α' Αντιπρόεδρος: Νικόλαος Λιανός

Β' Αντιπρόεδρος: Σοφία Αυγερινού-Κολώνια

Γενικός Γραμματέας: Ιωάννης Πανόπουλος

Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας: Ευαγγελία Καρδαρά

Ταμίας: Βασίλειος Κότσιαρης

Τύπος-ΜΜΕ: Σοφία Σπυροπούλου

Δημόσιες Σχέσεις: Μαρία Δανιήλ

Εθνικά Θέματα: Κυριάκος Ψαρουδάκης

Διεθνή Θέματα: Ελένη Κόρκα

Αρχειο-Εκδόσεις-Βιβλιοθήκη: Κωνσταντίνος Μωραΐτης

Περιουσία-Διαχείριση: Αθανάσιος Βες

Εκδηλώσεις: Νικόλαος Μαρκοζάνης

Τουρισμός: Κωνσταντίνος Κατσιγιάννης

Εκπαίδευση: Κωνσταντίνος Καραδήμας

Παραδοσιακοί οικισμοί: Εμμανουήλ Τσακίρης

Διεθνή Προγράμματα - Τεκμηρίωση: Ανδρέας Γεωργόπουλος

Διεθνείς Επιστημονικές Επιτροπές: Ειρήνη Εφεσίου

Η Εξελεγκτική Επιτροπή συγκροτήθηκε ως εξής:

Πρόεδρος: Αθανασία Παπαγεωργίου

Αντιπρόεδρος: Βασιλική Χατζησταμάτη

Γραμματέας: Μαρία Φωτιάδου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ICOMOS
Δελτία ΤύπουΟΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΚΑΙ
BENIZEΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το τελευταίο διάστημα έχει επανέλθει, απρόσμενα, στο προσκήνιο η τύχη των αρχαιοτήτων του ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης, για τις οποίες το ελληνικό τμήμα του ICOMOS έχει λάβει θέση από το 2013 (με το α.π. 127, 8/2//2013 έγγραφό του), κάνοντας λόγο για συνύπαρξή τους με το σύγχρονο σταθμό. Το ζήτημα, φαινόταν πως έχει αντιμετωπιστεί με την ΥΠΟΠΑΙΘ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΣΠΑΕΕ/41484/24488/1402/162/10.02.2017 (ΑΔΑ:7ΝΦ14653Π4-Z91) Υ.Α., που διασφάλιζε τόσο την κατασκευή του σταθμού όσο και την κατά χώραν διατήρηση των αρχαίων.

Η πρόταση, που πρόσφατα έχει δημοσίως διατυπωθεί, περί απόσπασης, μεταφοράς και επανατοποθέτησης των αρχαιοτήτων ανακόπτει την εξέλιξη της εγκεκριμένης λύσης, φαντάζει αλυσιτελής και πέραν των άλλων τεχνικών δυσκολιών και κινδύνων που συνεπάγεται, δοθέντος ότι θα πληγεί ανεπισημασμένα η οικοδομική αυθεντικότητα των αρχαιοτήτων, πρόκειται να πλήξει βασικές αξίες του μνημειακού συνόλου, όπως είναι η ακεραιότητα και η αυθεντικότητα. Αξίες που προστατεύονται όχι μόνο από το διεθνές δίκαιο αλλά και την ελληνική νομοθεσία.

Όπως είναι γνωστό, η μετακίνηση ενός μνημείου ή τμήματός του απαγορεύεται ρητά από τον ισχύοντα Νόμο (άρθρο 42, Ν. 3028/2002), με μόνες προβλεπόμενες εξαιρέσεις τις περιπτώσεις που επιτακτικοί λόγοι προστασίας του ίδιου του μνημείου ή μεγάλα τεχνικά έργα εθνικής σημασίας το επιβάλλουν. Ωστόσο και σε αυτές τις περιπτώσεις, επειδή η μετακίνηση θεωρείται το έσχατο μέτρο, η ενέργεια αυτή εξετάζεται μόνο όταν, μετά από σχετικό επιστημονικό έλεγχο, αποκλείεται κάθε δυνατότητα διατήρησής του. Στην περίπτωση των αρχαιοτήτων του ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης όχι μόνο έχει βρεθεί τεχνική λύση διατήρησής τους in situ, αλλά οι σχετικές μελέτες και εργασίες έχουν προχωρήσει σύμφωνα με αυτόν τον σχεδιασμό.

Δυστυχώς, αν και προφανής, δεν έχει κατανοηθεί επαρκώς η μεγάλη σημασία της κατά χώραν διατήρησης των αρχαιοτήτων και η αξία που πρόκειται να προσθέσει στο πολιτιστικό απόθεμα της πόλης. Οι αρχαιότητες αυτές (το σταυροδρόμι της μνημειακής οδού των Βυζαντινών με τα κτήρια που το περιβάλλουν) αποτελούν ένα σπάνιο μνημειακό σύνολο που τεκμηριώνει κατά τρόπο μοναδικό την εξέλιξη της μεσαιωνικής πόλης σε ένα αντιπροσωπευτικό τμήμα του αστικού της ιστού. Το νέο μνημειακό σύνολο θα συμπληρώσει την εικόνα της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης, η οποία έχει ήδη εγγραφεί στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO με μνημεία οικουμενικής αξίας, ως αναγνώριση της σημασίας που είχε ως ένα από τα πρώτα κέντρα εξάπλωσης του Χριστιανισμού και ενός πολιτιστικού κέντρου που επηρέασε ολόκληρο το βυζαντινό κόσμο.

Το ελληνικό τμήμα του ICOMOS, συνεπές ως προς τις καταστατικές του αξίες και αρχές, ζητά να συνεχιστούν οι εργασίες κατασκευής του σταθμού με την κατά χώραν διατήρηση των αρχαιοτήτων και να σταματήσει η αΜΕΤΡΟέπεια που εργαλειοποιεί τα μνημεία, τα μετατρέπει σε αθύρματα ποικίλων σκοπιμοτήτων, ενώ ταυτόχρονα στερεί μια πόλη από ένα μεγάλο τεχνικό έργο που της αξίζει.

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΔΙΑΣΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΙΡΑΚ.
14 ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΣΟΥΛΗ

Η Διεθνής Συμμαχία για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις εμπόλεμες ζώνες (ALIPH), που συστάθηκε με πρωτοβουλία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και της Γαλλίας, ανακοίνωσε ότι έχει εξασφαλίσει 14 νέα προγράμματα, από τα οποία αρκετά στο Ιράκ, κυρίως στη Μοσούλη.

Πέντε μήνες μετά την πρώτη της ανακοίνωση για την κατάρτιση προγραμμάτων, ένα συνολικό ποσό 6,3 εκατομμυρίων δολαρίων που αποδεσμεύτηκε θα επιτρέψει να συνεχιστεί η υποστήριξη στην αποκατάσταση του μουσείου της Μοσούλης, το οποίο υπέστη μεγάλες ζημιές από την τζιχαντιστική οργάνωση Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ) το 2015.

Η φάση της αποτίμησης των ζημιών που άρχισε τον Οκτώβριο του 2018 από το Λούβρο, το Smithsonian Institution και το Εθνικό Ιρακινό Συμβούλιο πολιτιστικής κληρονομιάς και αρχαιοτήτων, και χρηματοδοτείται με 500.000 δολάρια (439.000 ευρώ) από την ALIPH, ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο.

Αυτή η Διεθνής Συμμαχία υποστηρίζει εξάλλου την πρωτοβουλία «Μωσαϊκό της Μοσούλης», στόχος της οποίας είναι η αποκατάσταση έξι χώρων λατρείας και ιστορικών τόπων της παλιάς πόλης, τα οποία υπέστησαν μεγάλες ζημιές μεταξύ 2014 και 2017. Το Ίδρυμα θα στηρίξει επίσης με σχεδόν 900.000 δολάρια (790.000 ευρώ) την αποκατάσταση και την ψηφιοποίηση της γραπτής πολιτιστικής κληρονομιάς του Ιράκ, κυρίως τα σπάνια χειρόγραφα βιβλιοθήκης Συροχαλδαίων στο βόρειο Ιράκ και δύο μεγάλων βιβλιοθηκών της Μοσούλης.

Στη Συρία, το Ίδρυμα θα χρηματοδοτήσει την εικονική ανοικοδόμηση του ναού του Βάαλ της Παλμύρας, που καταστράφηκε ολοσχερώς τον Αύγουστο του 2015, και αρχίζει την αποκατάσταση του μουσείου της Ράκας, της πόλης όπου το ΙΚ είχε το αρχηγείο του. Στο Αφγανιστάν η Διεθνής Συμμαχία θα χρηματοδοτήσει με 2 εκατομμύρια δολάρια (1,8 εκατ. ευρώ) την προστασία του Μιναρέ της Τζαμ. Επίσης, απηθύνε ένα δεύτερο προσκλητήριο για υλοποίηση προγραμμάτων στις εμπόλεμες περιοχές ή σε περιοχές μετά τη σύγκρουση: οι φάκελοι των υποψηφίων μπορούν να κατατεθούν έως τις 20 Σεπτεμβρίου.

Η Διεθνής Συμμαχία, που άρχισε να λειτουργεί τον Μάρτιο του 2017, δέχτηκε συνδρομές από πολλούς εταίρους, ιδιώτες και δημόσιους, όπως η Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ, το Λουξεμβούργο, το Μαρόκο, η Κίνα και η Ελβετία. Από το 2019 έως το 2021, σχεδόν 30 εκατομμύρια δολάρια (26,3 εκατ. ευρώ) θα δοθούν για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, κυρίως στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική και την Ασία.

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/07/02/%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%83%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%AC/>

<https://www.aliph-foundation.org/>

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Hyperion



HYPERION: Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗΣ

Ένα νέο ευρωπαϊκό έργο, ιδιαίτερα σημαντικό για τη διατήρηση της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, ξεκίνησε την ερευνητική του δραστηριότητα στις αρχές του Ιουνίου με συντονιστή το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Βασικός στόχος του HYPERION είναι να προσφέρει τα κατάλληλα εργαλεία σε φορείς πολιτισμού, ερευνητές, δημόσιους φορείς αλλά και στο ευρύ κοινό, για την καλύτερη δυνατή κατανόηση των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις κλιματολογικές συνθήκες, τη φθορά του χρόνου, τα έντονα γεωλογικά φαινόμενα και τις τυχαίες, ακραίες καιρικές συνθήκες σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το HYPERION αναμένεται να αξιοποιήσει υφιστάμενα εργαλεία και καινοτόμες τεχνολογίες (π.χ. κλιματολογικά μοντέλα, μοντέλα ακραίων φαινομένων και των επιπτώσεών τους, δομική ανάλυση, υπηρεσίες Copernicus, επίγειες και δορυφορικές απεικονίσεις κ.λπ.) για να αναπτύξει διάφορα μαθηματικά μοντέλα, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν στη δημιουργία μιας νέας, πρωτοπόρας πλατφόρμας. Μέσω της πλατφόρμας του HYPERION, οι αρμόδιοι πολιτιστικοί φορείς και οι δημόσιες αρχές θα μπορούν να κατανοούν καλύτερα τους κινδύνους και τις απειλές για την υλική πολιτισμική κληρονομιά, να λαμβάνουν αποφάσεις για την ταχύτερη και αποδοτικότερη αντίδρασή τους και να συντελούν στη βιώσιμη ανασυγκρότηση των ιστορικών περιοχών που απειλούνται.

Τελικοί χρήστες της πλατφόρμας που αναμένεται να λανσάει το έργο HYPERION είναι οι εθνικοί και τοπικοί πολιτιστικοί φορείς διαχείρισης και διατήρησης της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, οι εθνικοί και παγκόσμιοι πολιτιστικοί οργανισμοί, καθώς και οι εκάστοτε δημοτικές και περιφερειακές αρχές των περιοχών με αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία που αποτελούν το σημείο αναφοράς τους.

Το έργο αναμένεται να κινητοποιήσει και τους πολίτες ώστε να συνδράμουν στην αναγνώριση πιθανών κινδύνων και να ευαισθητοποιηθούν στα θέματα που αφορούν στη διατήρηση της τοπικής και ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα αποτελέσματα του έργου θα εφαρμοστούν αρχικά σε τέσσερις εμβληματικές περιοχές: α) στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, β) στο Albayzín και στο Realejo στη Γρανάδα της Ισπανίας, γ) στο Castrum Tunsbergis στο Τένσπεργκ της Νορβηγίας και τέλος δ) στη Βενετία της Ιταλίας.

Η κοινοπραξία του έργου έχει διεπιστημονικό υπόβαθρο και περιλαμβάνει 18 εταιρίες από οκτώ διαφορετικές χώρες, ανάμεσά τους πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα, εταιρείες αλλά και διάφοροι τελικοί χρήστες, όπως πολιτιστικοί φορείς και δημοτικές αρχές. Από την Ελλάδα συμμετέχουν το

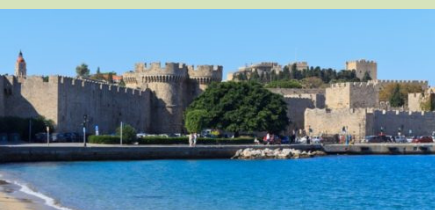
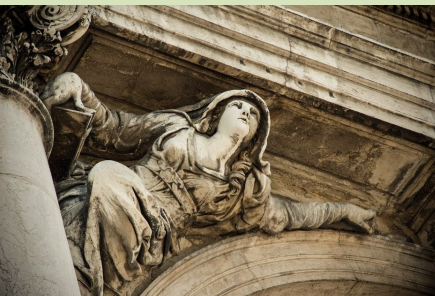
ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ο Δήμος Ρόδου, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου και το Διαπολιτισμικό Ευρω-Μεσογειακό Κέντρο για την UNESCO.

Κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας συνάντησης των συνεργαζόμενων φορέων, που διοργανώθηκε στην Αθήνα στις 4-5 Ιουνίου, καθορίστηκε η μελλοντική ερευνητική δραστηριότητα του έργου, ώστε η πλατφόρμα να είναι σε πιλοτική λειτουργία μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Το έργο έχει διάρκεια 42 μήνες (Ιούνιος 2019 – Νοέμβριος 2022).

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/06/26/hyperion-%ce%bf-%ce%b5%cf%85%cf%81%cf%89%cf%80%ce%b1%ce%af%ce%bf%cf%82-%cf%88%ce%b7%cf%86%ce%b9%ce%b1%ce%ba%cf%8c%cf%82-%cf%83%cf%85%ce%bd%cf%84%ce%b7%cf%81%ce%b7%cf%84%ce%ae%cf%82/>



ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΑΝ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΣΙΝΑ

Ολοκληρώθηκαν τα έργα για την ανάπλαση του ευρύτερου χώρου της ελληνορθόδοξης μονής της Αγίας Αικατερίνης του Σινά, με την ευθύνη του υπουργείου Αρχαιοτήτων της Αιγύπτου.

Σε όλη τη μακρόχρονη ιστορία της η Μονή διατηρήθηκε ως ένας ιερός τόπος με πολύτιμη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά. Η ασκητική ζωή, στο κέντρο της ερήμου, άρχισε από το τέλος του 3ου αιώνα, αλλά κυρίως από την εποχή του Ιουστινιανού, τον 6ο αιώνα, που την οχύρωσε με τείχη και την έθεσε υπό την προστασία του, διαφυλάσσοντάς την από βανδαλισμούς, όπως αργότερα και ο Μωάμεθ, οι Άραβες χαλίφες, οι Τούρκοι σουλτάνοι, αλλά και ο Ναπολέων. Για την Αίγυπτο, η Αγία Αικατερίνη του Σινά αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς των μνημείων της χώρας και λαμβάνει πάντοτε ιδιαίτερης προβολής σε όλες τις τουριστικές εκθέσεις που συμμετέχει η χώρα.

Πάνω από 2.000 πολύτιμες βυζαντινές εικόνες συγκροτούν τη σημαντικότερη πινακοθήκη του ορθόδοξου κόσμου, ενώ περισσότερα από 4.500 χειρόγραφα σε πολλές γλώσσες, μία σημαντική συλλογή παπύρων και παλιών εντύπων και ένα πλούσιο αρχείο εγγράφων και επιστολών την καθιστούν μοναδική πηγή ιστορικών στοιχείων.

Εκτός από την Αγία Κορυφή, στο αναμορφωμένο ιερό βουνό Χωρήβ, αναστηλώθηκαν τα ιουστινιάνεια τείχη, η παλιά Βασιλική, το μικρό τζαμί και το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδος, όπως επίσης οι τουαλέτες και τα κάγκελα. Ανακατασκευάστηκαν οι αρχαίες δεξαμενές νερού, μαζί μ' ένα εξωτερικό παλαιό κτηριακό συγκρότημα της Μονής, το οποίο μετατράπηκε σε έδρα της Ελληνικής Αρχαιολογικής Αποστολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά και χώρο φύλαξης των ανασκαφών που διεξάγει εκεί κάθε χρόνο. Τα έργα περιλαμβάνουν, επίσης, πλήρη εξωραϊσμό του περιβάλλοντος χώρου, βελτίωση του οδικού δικτύου, που οδηγεί στο μοναστήρι και το όρος του Μωσσή, δημιουργία μεγαλύτερου χώρου στάθμευσης για τα τουριστικά λεωφορεία και τα αυτοκίνητα, καθώς και εγκατάσταση ηλεκτρονικού συστήματος ασφαλείας.

https://culturearea.blogspot.com/2011/04/blog-post_8033.html

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ: «ΕΤΣΙ ΞΑΝΑΧΤΙΣΑΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ»

Οι επιστήμονες του Μετσόβιου μελέτησαν πέτρα-πέτρα τα συντρίμια και αποκρυπτογράφησαν τα μυστικά του πρωτομάστορα Μπέκα προκειμένου να τα αντιγράψουν. Εξειδικευμένοι επιστήμονες του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου «διάβασαν» τα συντρίμια στην κοίτη του ποταμού και αποκρυπτογράφησαν κάποια από τα ιδιαίτερα στοιχεία της μαστοριάς του Μπέκα και των άλλων «κιοπρουλήδων» (λαϊκών μαστόρων της γεφυροποιίας) του 19ου αιώνα.

Οι σύγχρονοι Ηπειρώτες μάστορες της πέτρας, ακολούθησαν κατά γράμμα τις ίδιες τεχνικές, με στόχο το νέο γεφύρι να είναι στον υψηλότερο δυνατό βαθμό ακριβές αντίγραφο του αυθεντικού. Ακόμη και κάποια χαρακτηριστικά, που κρίθηκε πως δεν βοηθούν την στατικότητα του γεφυριού, αντιγράφηκαν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Αν εξαιρέσει κανείς τα σύγχρονα μέσα μεταφοράς των υλικών, που αντικατέστησαν τα μουλάρια, και το μεταλλικό καλούπι πάνω στο οποίο χτίζεται η κατασκευή, αντί του ξύλινου του 19ου αιώνα, οι υπόλοιποι νεωτερισμοί είναι ελάχιστοι.

Για την κατασκευή του γεφυριού εφαρμόστηκαν περίπου 12 διαφορετικά είδη λιθοπλοκής (τρόποι χτισίματος της πέτρας), όπως αυτά αποτυπώθηκαν στα τμήματα που κατέρρευσαν, συμπεριλαμβάνοντας και την εσωτερική δόμηση με πωρόλιθο πάνω από τα τόξα. Η πέτρα που χρησιμοποιήθηκε, παρόλο που ορυκτολογικά είναι σχεδόν κατά 95% ίδια με αυτή της αυθεντικής κατασκευής, προέρχεται από άλλο, γειτονικό νταμάρι, αυτό της Δαφνούλας και όχι αυτό του Ραφτανίτικου Ποταμού, από όπου πιθανολογείται ότι εξορρύχθηκε η πέτρα τον 19ο αιώνα.

Το κονίαμα που χρησιμοποιήθηκε ως συγκολλητικό υλικό ανάμεσα στις πέτρες είναι ένα ασβεστοκονίαμα υδραυλικής φύσεως, που προσομοιάζει σε αυτό της αρχικής κατασκευής. Για την ακριβή της σύνθεση έγινε πολύμηνη έρευνα από εξειδικευμένους χημικούς μηχανικούς. Η εργαστηριακή ανάλυση δεν κατάφερε ως τώρα να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει την παρουσία 10.000 αυγών στο μίγμα του κονιάματος (μετά από 150 χρόνια είναι δύσκολο να βρεθούν ίχνη οργανικού υλικού). Η συγκεκριμένη πληροφορία, που διαδόθηκε από γενιά σε γενιά ως το μυστικό για την ανθεκτικότητα της κατασκευής, θα μπορούσε να ανάγεται στη σφαίρα του μύθου.

Οι χαλύβδινες ενισχύσεις στη δόμηση των βάθρων, που λειτουργούν ως σύνδεσμοι για την συγκράτηση των πετρών στις διαφορετικές παρειές τους, αντιγράφηκαν επίσης, με τη διαφορά ότι τώρα είναι ανοξειδωτές, με στόχο τη μεγαλύτερη διάρκειά τους. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν «ξυλοδεσιές» (ξύλινες συνδέσεις των τοίχων μεταξύ τους), παρόλο που είναι δεδομένο πως θα διαβρωθούν από τον χρόνο, όπως συνέβη με αυτές του αρχικού γεφυριού.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ**

Το κυριότερο χαρακτηριστικό της αυθεντικής κατασκευής που προβλημάτισε τους επιστήμονες ήταν η διπλή καμπυλότητα στην κορυφή του κεντρικού τόξου της γέφυρας. Ένας δεύτερος νοητός μικρότερος κύκλος δημιουργούσε μια ασυνέχεια. Σχημάτιζε μια «καμπούρα» που ανέβαζε το ύψος του «κλειδιού» κατά περίπου μισό μέτρο ψηλότερα από εκεί που θα έφτανε αν ακολουθούσαν το ημικόκλιο του κεντρικού τόξου. Το «κλειδί» είναι η τελευταία πέτρα που τοποθετείται στην κορυφή του τόξου και «δένει» το σύνολο της κατασκευής που «κάθεται» στο βάρος της.

Σήμερα το έργο της ανακατασκευής του ιστορικού γεφυριού βρίσκεται πολύ κοντά στην ολοκλήρωση. Μαζί με το μνημείο αναμένεται να παραδοθεί και ένα λιθόστρωτο καλντερίμι, μήκους 400 μέτρων, που οδηγεί στο γεφύρι και στο ομώνυμο χωριό, το οποίο είχε εγκαταλειφθεί τα τελευταία χρόνια, μετά την κατασκευή άλλου σύγχρονου μονοπατιού που ακολουθεί την κοίτη του Αράχθου.

http://anaskafi.blogspot.com/2019/11/blog-post_0.html?m=1#more

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΤΟ ΚΑΣ ΚΗΡΥΞΕ ΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ

Αρχαιολογικός χώρος κηρύχθηκε με ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (2/7/2019) ολόκληρη η Μακρόνησος, ύστερα από πρόταση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, που διεξάγει στο νησί τα τελευταία χρόνια έρευνες πεδίου.

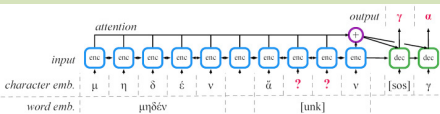
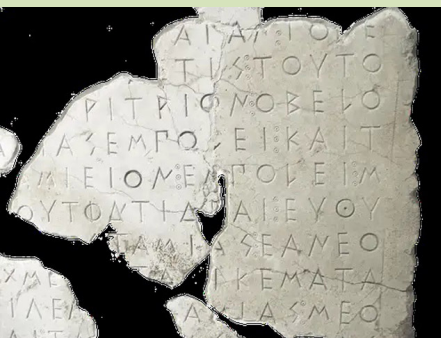
Η Μακρόνησος, γνωστή ως πεδίο δραματικών στιγμών της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, προστατεύεται από την ελληνική πολιτεία ήδη από το 1989, όταν κηρύχθηκε εξ ολοκλήρου ως ιστορικός τόπος, ενώ τα κατάλοιπα των στρατοπέδων του νησιού κηρύχθηκαν αυτομάτως ως διατηρητέα κτήρια (ΦΕΚ 436/Β/1989). Επιπροσθέτως, για την προστασία των καταλοίπων της σύγχρονης ιστορίας θεσμοθετήθηκαν από το 1995 ειδικές χρήσεις γης (ΦΕΚ 895/Δ/1995).

Μετά από εκτεταμένες έρευνες της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων οριοθετήθηκαν και κηρύχθηκαν το 2015 στην περιοχή της Μακρονήσου πέντε αρχαία ναυάγια που χρονολογούνται από τη μέση ελληνιστική έως και τις αρχές της υστερορωμαϊκής περιόδου (ΦΕΚ 269/Β/2015).

Τα πρώτα ανθρωπογενή κατάλοιπα στη Μακρόνησο ανάγονται στα τέλη της 4ης χιλιετίας π.Χ. ενώ ο πρώτος εντοπισμένος οικισμός του νησιού ιδρύθηκε στη θέση Προβάτσα, στα δυτικά του νησιού, κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Ιδιαίτερη σημασία έχει η μεταλλουργική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε εκεί, παράλληλα με την αντίστοιχη δραστηριότητα στον Θορικό της Αττικής, όπως καταδεικνύουν τα λείψανα κυπέλλωσης μολυβδούχου αργύρου που έχουν εντοπιστεί.

Κατά τους αρχαϊκούς χρόνους ιδρύθηκε λίγο βορειότερα, στην περιοχή όπου βρίσκεται ο σημερινός Ι.Ν. του Αγίου Γεωργίου, ο κύριος οικισμός του νησιού η χρήση του οποίου μαρτυρείται, με τα δεδομένα της έρευνας πεδίου, έως τον 6ο/7ο αι. μ.Χ. ενώ έχει εντοπιστεί και το νεκροταφείο της κλασικής περιόδου. Αξίζει να αναφερθεί η μεγάλη διασπορά αρχαιολογικών θέσεων των ιστορικών χρόνων σε όλη την έκταση του νησιού, τόσο στα παράλια όσο και στην ενδοχώρα, κάτι που πρέπει να συνδεθεί αφενός με τη μεταλλοφορία του νησιού και αφετέρου με την κρίσιμη γεωγραφική του θέση στο Αιγαίο.

<https://www.iefimerida.gr/ellada/kas-anakiryxe-ti-makroniso-arhaiologiko-horo>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΗ ΠΥΘΙΑ «ΔΙΑΒΑΖΕΙ» ΜΙΣΟΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΕΣ ΑΡΧΑΙΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

Ερευνητές της Deep Mind, της θυγατρικής εταιρείας τεχνητής νοημοσύνης της Google, με επικεφαλής έναν Έλληνα, δημιούργησαν την «Πυθία», ένα «έξυπνο» σύστημα που ασχολείται με την ανάγνωση μισοκατεστραμμένων επιγραφών με αρχαία ελληνικά κείμενα.

Το πλήρως αυτοματοποιημένο σύστημα, το πρώτο του είδους του στον κόσμο, συμπληρώνει τις λέξεις που λείπουν, κάνοντας εναλλακτικές προτάσεις, πράγμα που μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στο μέλλον τους επιστήμονες να διαβάσουν αρχαίες επιγραφές. Υπάρχουν χιλιάδες τέτοιες επιγραφές από διάφορα μέρη του κόσμου και κάθε χρόνο ανακαλύπτονται μερικές δεκάδες νέες. Δυστυχώς πολλές έχουν διαβρωθεί ή καταστραφεί με το πέρασμα των αιώνων, με αποτέλεσμα να είναι πια δυσανάγνωστες ή ένα μέρος του κειμένου τους να έχει χαθεί για πάντα. Η συμπλήρωση των κενών είναι δύσκολη δουλειά, που απαιτεί μεγάλες γνώσεις, σύγκριση με άλλα κείμενα, διαίσθηση κ.ά.

Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον Έλληνα Γιάννη Ασσαέλ, εκπαιδύσαν ένα νευρωνικό δίκτυο (είδος αλγόριθμου τεχνητής νοημοσύνης) να μαντεύει τις λέξεις ή τα γράμματα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας που λείπουν σε επιγραφές σε πέτρα, κεραμικά ή μέταλλο, ηλικίας 1.500 έως 2.600 ετών (7ος αι. π.Χ.-5ος αι. μ.Χ.). Η «Πυθία» έμαθε έτσι να αναγνωρίζει μοτίβα σε 35.000 επιγραφές που περιέχουν πάνω από τρία εκατομμύρια λέξεις.

Όταν βρεθεί μπροστά σε μια νέα ελλιπή επιγραφή, η «Πυθία» (έχει το όνομα της πρωτιέρας του θεού Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών) προτείνει έως 20 διαφορετικές λέξεις ή γράμματα και αφήνει τους ειδικούς να επιλέξουν αυτήν που θεωρούν καλύτερη λύση.

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/10/22/%ce%b7-%cf%80%cf%85%ce%b8%ce%af%ce%b1-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%ce%b2%ce%ac%ce%b6%ce%b5%ce%b9-%ce%bc%ce%b9%cf%83%ce%bf%ce%ba%ce%b1%cf%84%ce%b5%cf%83%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%bc%ce%ad%ce%bd/>

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ PLUGGY ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΕ ΕΠΙΣΗΜΩΣ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ. ΤΟ «FACEBOOK» ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

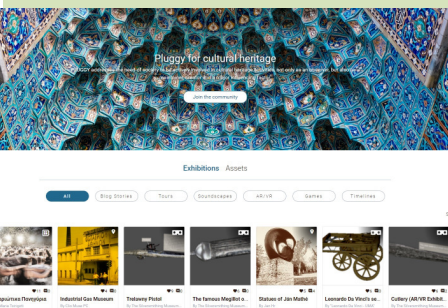
Το «Facebook» του Πολιτισμού είναι πλέον γεγονός. Πρόκειται για το PLUGGY, η πλατφόρμα και τα συμπληρωματικά εργαλεία της οποίας παρουσιάστηκαν πριν από λίγο καιρό επισήμως στο ευρύ κοινό σε μία ανοιχτή εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στον Κόμβο Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Τεχνόπολης Δήμου Αθηναίων, INNOVATHENS Powered by Samsung.

«Ουσιαστικά πρόκειται για το “Facebook” του πολιτισμού, με τη διαφορά ότι ενώ το Facebook συνδέει χρήστες, είναι δηλαδή επικεντρωμένο γύρω από τις ανάγκες των χρηστών, το PLUGGY έχει ως αντικείμενο να συνδέσει χρήστες μέσα από την πολιτιστική κληρονομιά που θέλουμε να μοιραστούμε με τους άλλους. Περιστρέφεται, λοιπόν, γύρω από εργαλεία και δυνατότητες που δίνονται σε οποιονδήποτε θέλει να “ανεβάσει” την πολιτιστική κληρονομιά του και να αλληλεπιδράσει με άλλους χρήστες μέσω αυτής σε μια πλατφόρμα που είναι ανοιχτή και ελεύθερα προσβάσιμη από όλους και, εντέλει, να φτιάξει ιστορίες, “εκθέσεις” όπως το λέμε εμείς, παρουσιάζοντας αυτή την κληρονομιά», είπε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Χρίστος Ρίγγας, ιστορικός, προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ερευνητικών και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΠΙΟΠ (Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς).

Το ΠΙΟΠ είναι ένας από τους τρεις διακεκριμένους ελληνικούς οργανισμούς (οι άλλοι δύο είναι το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών του ΕΜΠ και η πολυβραβευμένη startup Clio Muse), που σε συνεργασία με ακόμα έξι Ευρωπαίους εταίρους, οι οποίοι δραστηριοποιούνται ενεργά στο χώρο της τεχνολογίας και του πολιτισμού, δημιούργησαν σε διάστημα τριών ετών ερευνητικής εργασίας και ανάπτυξης την πρώτη online πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης αφιερωμένη στην πολιτιστική κληρονομιά όλης της Ευρώπης.

Ο κ. Ρίγγας, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, δίνει ένα παράδειγμα για την καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας αυτής της πλατφόρμας: «Έχετε μια πολύ ωραία συλλογή από πορσελάνινες κούκλες. Αυτή τη συλλογή θέλετε να την κάνετε κάτι, δεν θέλετε να την κρατάτε στο ντουλάπι. Τη φωτογραφίζετε και ανεβάζετε στην πλατφόρμα τις φωτογραφίες σας με τα δικά σας πνευματικά δικαιώματα – γιατί έχουμε προσπαθήσει πάρα πολύ να δίνουμε την κατάλληλη σήμανση στα πνευματικά δικαιώματα, οπότε κάτι το οποίο ανεβάζετε να μην φοβάστε ότι θα σας το κλέψει κάποιος άλλος. Φυσικά, αν θέλετε μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλον, είναι κάτι που το διαλέγετε», διευκρινίζει ο ιστορικός. «Ανεβάζετε λοιπόν τις φωτογραφίες και φτιάχνετε μια ιστορία σε timeline –με χρονολογική σειρά– ή μια ιστορία τύπου blog ή μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κάποιες από τις εφαρμογές για να κάνετε διάφορα άλλα πράγματα. Όπως, για παράδειγμα, το 3D audio (σ.σ. η εφαρμογή αφήγησης ιστοριών με ήχο 3D), με το οποίο μπορείτε να φτιάξετε μια ηχητική περιήγηση μέσα στο χώρο σας – είτε αυτό είναι μουσείο είτε το σπίτι σας.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ



Με την εφαρμογή αυτή μπορείτε να φέρετε τον ήχο δεξιά ή αριστερά, όπως κινείται κάποιος μέσα στον χώρο, να βάλετε τις κούκλες να μιλάνε, να ακούγεται μουσική από την εποχή από την οποία προέρχεται η κούκλα ή μια αφήγηση, όπως μια επιγραφή σε ένα μουσείο», επισημαίνει ως προς τα εργαλεία που χρησιμοποιεί η πλατφόρμα. Μεταξύ αυτών και η εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας που δίνει «ζωή» σε ένα τρισδιάστατο μοντέλο φωτογραφίας, αλλά και εφαρμογές με τις οποίες μπορεί κανείς να φτιάξει παιχνίδια ή περιηγήσεις. Πρόκειται για «εύχρηστα εργαλεία, τα οποία βεβαίως συνεχίζουν και βελτιώνονται ακόμα, αλλά προσφέρονται στον απλό κόσμο», τονίζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κ. Ρίγγας.

Η πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης PLUGGY (Pluggable Social Platform for Heritage Awareness and Participation), που βρισκόταν σε πιλοτική λειτουργία εδώ και ένα χρόνο, έχει πλέον παραδοθεί στους λάτρεις του πολιτισμού και τους επαγγελματίες του χώρου. Πώς όμως ξεκίνησαν όλα; «Το πρότζεκτ ξεκίνησε ως μια εφαρμογή της Σύμβασης του FARO. Η σύμβαση αυτή, που έχει υπογραφεί από την πλειονότητα των χωρών στην Ευρώπη, έχει ουσιαστικά ως απόσταγμα η πολιτιστική κληρονομιά να είναι ελεύθερη και δημοκρατικά προσβάσιμη σε όλους. Ξεκινώντας λοιπόν από εκεί, στόχος μας δεν ήταν να πάρουμε σε επαγγελματίες του πολιτισμού και να τους δώσουμε εργαλεία για τη δουλειά τους, αλλά να πάρουμε στον απλό κόσμο και να του δώσουμε εργαλεία για να μοιραστεί την πολιτιστική κληρονομιά του», επισημαίνει ο ιστορικός για τα εργαλεία της πλατφόρμας, τα οποία φυσικά μπορεί να χρησιμοποιήσει και ο επαγγελματίας του χώρου.

Το PLUGGY αποτελεί έργο χρηματοδοτούμενο από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» της ΕΕ και συντονίστηκε από την Ελλάδα και συγκεκριμένα από τον δρα Άγγελο Αμδίτη, διευθυντή Έρευνας στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ) του ΕΜΠ και επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας I-SENSE του ΕΠΙΣΕΥ.

<https://www.archaiologia.gr/blog/2019/11/25/to-pluggy-%cf%80%ce%b1%cf%81%ce%b1%ce%b4%cf%8c%ce%b8%ce%b7%ce%ba%ce%b5-%ce%b5%cf%80%ce%b9%cf%83%ce%ae%ce%bc%cf%89%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%85%cf%82-%cf%80%ce%bf%ce%bb%ce%af%cf%84%ce%b5%cf%82-%cf%84/>

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όσοι επιθυμείτε να δημοσιοποιήσετε δραστηριότητες και θέματα που σχετίζονται με την ελληνική και παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, παρακαλείσθε να αποστέλλετε το σχετικό υλικό στην ηλεκτρονική διεύθυνση newslettericomos@gmail.com. Επισημαίνεται ότι η επιλογή των κειμένων που θα συμπεριλαμβάνονται στο Δελτίο επαφίεται στην κρίση της ομάδας επιμελείας, η οποία διατηρεί σε συνεργασία με τον Πρόεδρο του Ελληνικού ICOMOS το δικαίωμα επεξεργασίας και τελικής επιμελείας του υλικού.

Η ομάδα επιμελείας

Δρ. Κυριάκος Ψαρουδάκης, Αρχαιολόγος
Σοφία Σπυροπούλου, Αρχαιολόγος
Εμορφύλη Παντελιάδου, Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΑΡΧΑΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Περιλήψεις ανακοινώσεων επιστημονικής ημερίδας

ΕΝΟΤΗΤΑ «ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ»ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΠΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το αγροτικό τοπίο αποτελεί μια ιδιαίτερη αλλά και ασταθή κατηγορία τοπιακής έκφρασης που υπόκειται στους ίδιους περιορισμούς και χαρακτηρίζεται από τις ίδιες αδυναμίες που αφορούν στην ευρύτερη κατηγορία του «τοπίου». Η διασταλτική εννοιολόγηση του όρου, που εν πολλοίς περιλαμβάνει όλα όσα εξέχουν ή περισσεύουν του άστεως (την αρχαία χώρα, την εσχατιά, την ύλαιθρο, κ.τ.λ.) είναι αποκαλυπτική των ρευστών επιστημολογικών του ορίων και δυσχεραίνει τη συγκρότησή του σε διακριτό πεδίο. Στην ανακοίνωση επιχειρείται μια αδρομερής παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και των σχετικών προσεγγίσεων στον τομέα αυτό, από την *arcadia ego* του 19^{ου} αιώνα έως τις σύγχρονες τοπιακές αντιλήψεις (αρχαιολογία του τοπίου, φαινομενολογία κ.ά).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΙΚΙΑ ΣΕ ΣΥΝΕΚΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ. ΑΦΟΡΜΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ
ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Από μεθοδολογική άποψη, μία γεωγραφική περιοχή προκόπτει από την σύγκλιση δεδομένων που σχετίζονται α) με τον τόπο έτσι όπως αυτός βιώνεται από τον άνθρωπο/ κάτοικο, β) με τις χαρτογραφικές αναπαραστάσεις που βασίζονται και ταυτόχρονα παραπέμπουν σε συγκροτημένα και συνεκτικά στοιχεία χωρικής αναφοράς και γ) με ποικίλης φύσεως τοπιογραφίες/ τοπία. Κατ' αυτήν την έννοια, ο όρος τοπίο δηλώνει ένα παράθυρο θέασης μιας γεωγραφικής περιοχής - δεν ταυτίζεται απαραίτητα με αυτήν, δεν την οριοθετεί. Ο αρχαίος κόσμος δεν μας κληροδότησε τοπία - παράθυρα θέασης του αγροτικού εν προκειμένω κόσμου. Χρησιμοποιούμε όμως [καταχρηστικά] τον όρο για να δηλώσουμε, κατά κανόνα, όψεις της αγροτικής ιστορίας μιας περιοχής, για να ανοίξουμε παράθυρα θέασης της αγροτικής ιστορίας μιας περιοχής. Με ποιους όρους όμως; Πώς μπορούμε να αρθρώσουμε διάσπαρτα δεδομένα και να προχωρήσουμε στη διατύπωση ευρύτερων ερευνητικών συμπερασμάτων ή ακόμα προτάσεων διαχείρισης αυτών των δεδομένων.

ΑΠΑΝΤΩΝΤΑΣ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΑΚΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΠΡΙΝ ΤΗΝ
ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ιστοριογραφία του τοπίου τονίζει τη συσχέτισή του με την ανάδυση του Δυτικού λόγου περί συνείδησης, συνείδησης του τόπου εν προκειμένω... επίσης με την ανάδυση της νεότερης αισθητικής του προσέγγισης και την κατονομασία του με αφετηρία την ολλανδική ζωγραφική τοπιογραφία του 17ου αιώνα. Πριν ανατρέψουμε, αυτές τις στρεβλές κατά την άποψη μας ιστορικές και θεωρητικές εμμονές, θα

Σπυροπούλου Σοφία
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ
Δρ. Ψαρουδάκης Κυριάκος
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ

Παναγιώτης Δουκέλλης
Καθηγητής Πάντειου
Πανεπιστημίου

Μωραΐτης Κωνσταντίνος
Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων
Μηχανικών ΕΜΠ

ισχυριστούμε πως επιβλήθηκαν ιστορικά, προκειμένου να κατοχυρώσουν την πρωτοκαθεδρία του νεότερου Δυτικού πολιτισμού στη συγκρότηση μιας από τις σημαντικότερες πολιτιστικές και πολιτικές του προσεγγίσεις, αυτήν του 'πολιτισμικού τοπίου'.

Εντούτοις η 'αισθητική' προαίρεση δεν ταυτίζεται με την εισαγωγή του ελληνικού στην καταγωγή του όρου από τον *Baumgarten*, η πρώτη έλλογη συγκρότηση της σκέψης δεν ταυτίζεται με τον Καρτεσιανό στοχασμό και η διαίσθηση του τοπίου εκτείνεται σε εύρος ανθρωπολογικό μεγαλύτερο από την αρχιτεκτονική του τοπίου και την κηποτεχνία. Πρόκειται για παρατηρήσεις που επιτρέπουν να ασκήσουμε κριτική σε πολλές από τις θεωρητικές προσεγγίσεις για την ανάπτυξη της τοπιακής ευαισθησίας, έστω και αν υπογράφονται από υποστηρικτές περιώνυμους. Σε αντίθετη κατεύθυνση προς αυτές, ο Δευκαλίων και η Πύρρα εμφανίζονται να γεννούν το ελληνικό φύλο στο καταγωγικό, πρόσφορο για γεωργική καλλιέργεια τοπίο του Θεσσαλικού κάμπου. Η ασπίδα του Αχιλλέα περιγράφει, μεταξύ των άλλων σκηνές αγροτικές, ενώ ο Ησίοδος αναφέρεται σε παραστάσεις ανάλογες της ασπίδας του Ηρακλή. Στον ίδιο ποιητή, οφείλουμε, έμμετρες οδηγίες για εργασίες αγροτικές. Στο Έργα και Ημέραι ο Ησίοδος, δούμιση χιλιετίες πριν την ιταλική Αναγέννηση και το επίσης έμμετρο *De Re Agraria*, του φλωρεντινού *Michelangelo Tanaglia*, επιχειρεί μια πρώτη διδακτική της αγροτικής καλλιέργειας, της παραγωγής των 'καλών έργων', που οι Λατίνοι αποδίδουν με τον όρο *cultura*, συνδέοντάς τον επίσης με την πνευματική καλλιέργεια, τον πολιτισμό και τη θρησκευτική λατρεία.

Σχολιάσαμε μόλις αρχαιότερες ποιητικές περιγραφές αγροτικών εργασιών και απόψεων του αγροτικού τοπίου, καθώς και υποδείξεις εικονιστικών παρατάσεων που το καταγράφουν. Με τρόπο ανάλογο προς τον ολλανδικό 17ο αιώνα, η τοπιακή εγρήγορση αναδύεται επομένως, στις απώτατες προηγούμενες εκδηλώσεις της, καθορισμένη από την πρωτογενή παραγωγικότητα όσο και από την πολιτισμική εκφραστική της μετάπλαση, ποιητική και εικονιστική.

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ (ΚΑΙ ΑΝΑΒΙΩΝΟΝΤΑΣ) ΤΟ ΜΙΝΩΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Η πραγμάτευση του χαρακτήρα και της σημασίας του αγροτικού τοπίου σε μια προϊστορική κοινωνία προϋποθέτει αρχικά μια μεθοδολογική ελαστικότητα. Με δεδομένη την απουσία επαρκών δεδομένων για την τεκμηρίωση κάποιων βασικών πτυχών αυτής της έννοιας, είναι αναπόφευκτο το μινωικό αγροτικό τοπίο να ορίζεται ως αντίποδας του μινωικού αστικού τοπίου, περιλαμβάνοντας έτσι το μεγαλύτερο μέρος της κρητικής ανθρωπογεωγραφίας στην Εποχή του Χαλκού. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται αρχικά μια σύνοψη των αρχαιολογικών και εικονογραφικών τεκμηρίων που μας επιτρέπουν να συγκροτήσουμε μια πρώτη γενική εικόνα για το πώς οι Μινωίτες επέδρασαν στο φυσικό τους χώρο αλλά και το πώς αυτοί τον αντιλαμβάνονταν. Στο δεύτερο μέρος, η επιστημονική σημασία αυτών των δεδομένων αναλύεται από μεθοδολογική σκοπιά. Το ερώτημα που τίθεται εδώ είναι αν η εστίαση στο αγροτικό τοπίο προϋποθέτει την εφαρμογή διαφορετικών θεωρητικών και μεθοδολογικών εργαλείων από αυτών της παραδοσιακής αρχαιολογικής έρευνας, η

οποία διακρίνεται για την εμμονή της στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και αν μια μεταστροφή από το κέντρο στην αγροτική περιφέρεια μπορεί να συμβάλει σε μια νέα ανασύνθεση της ιστορίας του μινωικού πολιτισμού. Το τρίτο και τελευταίο μέρος της ανακοίνωσης, καταπιάνεται με αυτό που αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της αρχαιολογίας του 21ου αι., τον ρόλο δηλαδή που αυτή μπορεί – ή μάλλον πρέπει – να διαδραματίσει ως ‘ανοικτή’ επιστήμη στη σύγχρονη κοινωνία. Πώς μπορεί ο αρχαιολόγος να υπερβεί τα στενά όρια ενός παρατηρητή της διαχρονικής ιστορίας μιας περιοχής, επεμβαίνοντας ενεργά στη διαμόρφωσή της; Σε μια εποχή, στην οποία οι αλώβητες από μοντέρνες επεμβάσεις περιοχές της κρητικής υπαίθρου έχουν περιοριστεί δραματικά, η διάσωση, διατήρηση και προβολή ενός παρελθοντικού αγροτικού τοπίου πρέπει να θεωρείται και από τους αρχαιολόγους όχι απλά ως δυνατότητα αλλά ως επιτακτική αναγκαιότητα.

Φακάρου Γεωργία
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ

ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Η θέαση του αρχαίου ελληνικού αγροτικού τοπίου πέρα από διαχωρισμούς τύπου άγριο/εξημερωμένο, αγροτικό/αστικό, φυσικό/πολιτισμικό, ιερό/κοσμικό συνάδει με μια ολιστική προσέγγιση του ίδιου του ανθρώπου, του τότε αλλά και του τώρα. Η περιήγηση σε ελαιώνες, αμπελώνες, χωράφια με δημητριακά στο Αιγαίο των προϊστορικών και των ιστορικών χρόνων για να περιοριστούμε στη βασική μεσογειακή “τριλογία” και συνάμα σε δομές που τα πλαισιώνουν ή τέχνηρα που τα αποτυπώνουν συνιστά μια πρώτη διαδρομή. Σε ένα δεύτερο όμως επίπεδο, αυτό της τοπιολογικής ανάλυσης και μιας αφήγησης που συνδέει τόπους και ιστορίες, “συναντούμε” ανθρώπους να ασκούν αγροτική δραστηριότητα κινούμενοι, αισθανόμενοι και συναισθανόμενοι με κίνητρο τόσο τις ανάγκες, όσο και τις επιθυμίες τους. Έτσι, οι χωροχρονικές διαστάσεις του αγροτικού τοπίου, όπως διαφαίνεται, συνδυαστικά, στο μύθο, στην αρχαία γραμματεία, αλλά και στον υλικό πολιτισμό, “διαβάζονται” με όρους ανθρώπινης εμπειρίας και ιδιοτήτων. Σώμα και ψυχή εγγράφονται στον ορίζοντα της ταύτισης ανθρώπων και φυσικών τοπίων.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Νένα Γαλανίδου
Καθηγήτρια Προϊστορικής
Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου
Κρήτης

ΤΟΠΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΟΥ ΝΕΑΝΤΕΡΤΑΛ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΟΝΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Χιλιάδες χρόνια πριν την ανάδυση της αγροτικής οικονομίας η πρώιμη προϊστορία προσφέρει πλούσιο υλικό για την αναψηλάφηση της θηρευτικής/τροφοσυλλεκτικής οικονομίας και οικιστικής. Στην ανακοίνωση αυτή υιοθετώ τα «τοπία συνηθείας» του Clive Gamble για να εξετάσω το αρχαιολογικό αποτύπωμα του Ανθρώπου του Νεάντερταλ (ΑτΝ) στο κεντρικό Ιόνιο Πέλαγος. Η συζήτησή μου επικεντρώνεται στο Εσωτερικό Αρχιπέλαγος του Ιονίου, τη Λευκάδα και την απέναντι παράκτια ζώνη της ηπειρωτικής Ελλάδας και επιχειρεί να φωτίσει τις ιδιαιτερότητες και την δυναμική της

ανάπτυξης του πολιτισμού των Νεάντερταλ σε ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο στο πέρασμα του χρόνου περιβάλλον. Μέσα από τη σύζευξη της γεωγραφίας της Πλειστοκαίνου Εποχής με την αρχαιολογία της Μέσης Παλαιολιθικής Εποχής αναγνωρίζω και συστηματοποιώ τα τοπία όπου έζησε ο ΑτΝ και εγγράφω τον πολιτιστικό χάρτη πάνω στον παλαιογεωγραφικό. Η διερεύνηση των πρωτογενών τοπίων του ΑτΝ προϋποθέτει συνδυαστική έρευνα στη στεριά, τις ακτές και τον θαλάσσιο πυθμένα καθώς είναι σήμερα κατακερματισμένα εξαιτίας της ανόδου της θαλάσσιας στάθμης. Το στίγμα του κεντρικού Ιονίου προσδιορίζεται από την πυκνή και διάστικτη παρουσία πολλών, μικρών κυρίως νησιών σε κοντινή απόσταση από την στεριά. Το παράδοξο είναι ότι η παρεμβολή της θάλασσας ανάμεσα στα νησιά και τις ηπειρωτικές ακτές λειτουργεί περισσότερο ως στοιχείο ενοποιητικό παρά ως στοιχείο εδαφικής ασυνεχίας. Η θάλασσα του Τεταρτογενούς άλλοτε κατακερματίζει το Ιόνιο τοπίο και άλλοτε το επανενώνει.

Κωνσταντίνος Σμπόνιας
Καθηγητής Προϊστορικής
Αρχαιολογίας, Ιονίου
Πανεπιστημίου

Ανδρέας Καπετάνιος
Επίκουρος Καθηγητής Ιονίου
Πανεπιστημίου

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗ ΘΗΡΑΣΙΑ: ΗΦΑΙΣΤΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ, ΚΑΤΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΣΤΗ ΜΑΚΡΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

ΑΓΡΩΝ ΤΟΠΟΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΥΛΗ, ΣΙΩΠΗΛΕΣ ΖΩΕΣ, ΕΚΚΩΦΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΑ

Μέσα από αρχαιολογικά και εθνοαρχαιολογικά παραδείγματα του Ελλαδικού χώρου, εξετάζεται το αγροτικό τοπίο ως πεδίο παρατήρησης της υλικής έκφρασης θεμελιωδών κοινωνικών σχέσεων και της εξέλιξής τους στη διαχρονία. Παράλληλα, προτείνεται και ως πεδίο αναστοχασμού της αρχαιολογικής μεθοδολογίας, ιδιαίτερα στο χώρο της Κλασικής Αρχαιολογίας, καθώς επιτρέπει να ακουστεί ήχος της ζωής της υπαίθρου που παραμένει σιωπηλός στις γεγονοτολογικές ιστοριογραφίες και στην αρχαιολογία του υψηλού και του ωραίου της αρχαίας τέχνης. Από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας, ταπεινές ξερολιθιές, πέτρα πάνω στην πέτρα, οργανώνουν και αναδιοργανώνουν στον χώρο πρακτικές αγροκτηνοτροφικής παραγωγής.

Οι δομές αυτές, από τη στιγμή που κατασκευάζονται παραμένουν ενεργά στοιχεία του τοπίου και δρουν σε δύο χρονικότητες: τον επαναλαμβανόμενο ετήσιο κύκλο και τη διαχρονία των αιώνων σε ένα παλίμψηστο που δεν είναι ποτέ παθητικό αποτόπωμα του παρελθόντος αλλά ενεργό στοιχείο του εκάστοτε παρόντος. Έτσι, για παράδειγμα, η αρχαία ύλη των παλαιολιθικών λατομείων πυριτολίθου στον ορεινό χώρο της Λευκάδας λαμβάνει μέρος στις πρακτικές του ετήσιου γεωροκτηνοτροφικού κύκλου των κοινοτήτων που ζουν και παράγουν ακόμα και σήμερα εκεί. Αντίστοιχα, αιμασιές και αναβαθμοί καλλιέργειας της κλασικής αρχαιότητας, πλεγμένα με ουσιαστική γνώση στη γεωμορφολογία της ανατολικής Αττικής, εγκατέστησαν ένα ήπιο σύστημα αρδευτικού ελέγχου του υδρολογικού δικτύου και της διάβρωσης του εδάφους που παραμένει ενεργό έως σήμερα.

Καθώς η όλη των πρακτικών πρωτογενούς παραγωγής απλώνεται στη μεγάλη κλίμακα του τοπίου, αναδύονται οι δεσμοί της με τον κόσμο των ιδεών. Στο παράδειγμα της σχέσης του παραγωγικού τοπίου με το ταφικό ή το θρησκευτικό/ιερό της Κλασικής Αττικής, αναδύονται πλέγματα σχέσεων εξουσίας, διαγράφοντας, για παράδειγμα, το δίπολο χρήση - κτήση, ή έννοιες όπως η εδαφικότητα.

Στη σημερινή πραγματικότητα της αρχαιολογικής πράξης, οι κιβωτοί αυτών των διαχρονικών νημάτων κατανόησης του ιστορικού παρελθόντος, παραμένουν παρατηρήσιμες σε περιοχές του “περιθωρίου”, χωρίς όμως το υφιστάμενο καθεστώς προστασίας να τις καλύπτει. .. Η έννοια του ιστορικού τοπίου θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως όχημα προστασίας.

Στέλλα Ραυτοπούλου
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ,
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Ανατολικής Αττικής

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΑΜΠΕΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ (:) ΑΤΤΙΚΗ

Σε σωστική ανασκαφή που διενεργήθηκε από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων σε οικοπέδο της εταιρείας «Λιντλ Ελλάς» σε Βιομηχανική Περιοχή στα Καλύβια Θορικού και η οποία κάλυψε επιφάνεια πάνω από 70 στρέμματα, αποκαλύφθηκε σύστημα αρχαίων αμπελώνων και καταγράφηκαν ποικιλία αρχαίων, αλλά και σύγχρονων καλλιεργητικών πρακτικών. Πρόκειται για λάκκους, μικρούς και μεγάλους, τετράγωνους και ωσειδείς, “τάφρους” και αυλάκια, μέχρι και χαράγματα από σύγχρονα τρακτέρ.

Η ενδελεχής ανάλυση και τυπολογική κατάταξη των “οπών”, “τάφρων” και “αυλάκων” οδήγησε σε επί μέρους διαχωρισμό μικρότερων αγρών, ενώ η αντιπαραβολή με παραδοσιακές και σύγχρονες μεθόδους επιτρέπει την ερμηνεία των καταλοίπων που έχουν χαραχθεί στο έδαφος, και τελικά στην τεκμηρίωση της σημασίας της συστηματικής καλλιέργειας της αμπέλου στα Μεσόγεια. Παλαιότερα ευρήματα από την πεδιάδα των Μεσογείων, αλλά και την υπόλοιπη Αττική τεκμηριώνουν τη συστηματική υιοθέτηση συγκεκριμένης πρακτικής χάραξης των αγρών, και της συνακόλουθης καλλιεργητικής πρακτικής του αμπελιού, δεδομένα που, ελλείψει άλλων ισχυρών χρονολογικών δεδομένων οδηγούν στην Ελληνιστική Εποχή.

Μποφίλιας Αλέξανδρος
Αρχιτέκτων Μηχανικός Τοπίου

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ‘ΡΑΧΟΚΟΚΑΛΙΑ’ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τόσο σε οικονομική όσο και σε γεωπονική διάσταση, η αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία βασιζόταν σε ένα αξιοσημείωτο στοιχείο, τα ίχνη του οποίου διαρθρώνουν το πολεοδομικό συγκρότημα της Πρωτεύουσας μέχρι σήμερα: Τον θρυλικό πανάρχαιο Ελαιώνα. Τα 117.000 υπεραιώνобια ελαιόδενδρα αποτελούσαν ένα ανεπανάληπτο ανθρωπογενές τοπίο, καλύπτοντας την πεδιάδα εκατέρωθεν του Κηφισού Ποταμού από το ύψος των Λιοσίων έως και το Αλίπεδο του Φαληρικού Όρμου.

Ανέκαθεν η ελιά αποτελούσε το σπουδαιότερο καρποφόρο δένδρο της Αττικής. Ο Δίων Χρυσόστομος αναφέρει ότι η φύτευση ελαιοδένδρων άρχιζε με ειδική διαταγή επί Πεισιστράτου. Για την προστασία των εν λόγω δένδρων το αθηναϊκό κράτος είχε θεσπίσει ακόμα και ειδική νομοθεσία. Την πυκνότητα της δενδροφύτευσης

αποδεικνύουν και οι σχετικές ονομασίες που απεδίδοντο στον Ελαιώνα των Αθηνών: Σε χωρίο του Δεξίππου κατά τον 3ο π.Χ. αιώνα αναφέρεται ως «ύλη», δηλαδή ως δάσος. Υπό την προφανή εντόπωση των εκτεταμένων καλλιεργειών αιωνόβιων ελαιοδένδρων, πολλοί από τους περιηγητές και ιστοριογράφους ονομάζουν τον Ελαιώνα «δάσος», ενώ πριν την αναγέννηση του νεοελληνικού κράτους ήταν γνωστός ως «Λόγγος». Η τεράστια έκταση του Ελαιώνα Αθηνών απεικονίζεται πιστά και στους χάρτες-σκαριφήματα διαφόρων περιηγητών, όπως π.χ. των Sommer, Aldenhoven, Leake και Lepormand. Συγκεκριμένη αποτύπωση των καλλιεργειών επιτεύχθηκε στον πρώτο Τοπογραφικό Χάρτη της Αττικής, ο οποίος συντάχθηκε το 1874 εκ μέρους του W. A. Kaupert, ενώ το 1836 ο Ελαιώνας απεικονίζεται σε μοναδική τελειότητα στο «Πανόραμα των Αθηνών» του Ferdinand v. Stademann.

Στην περιοχή φερόμενη ως πρώην Κτήμα Μερκάτη βορείως της Οδού Πέτρου Ράλλη και ανατολικά της Λεωφόρου Θηβών στο Αιγάλεω όντως σώζονται δεκάδες υπεραιώνια ελαιόδεντρα. Η πιστή τοπογραφική αποτύπωση των υπολειμμάτων αυτών του Ελαιώνα επέτρεπε τη διεξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την ιστορική διάταξη των ελαιοδένδρων (φυτευτικός σύνδεσμος). Τα στοιχεία αυτά καθόρισαν τον σχεδιασμό των υλοποιημένων παρεμβάσεων ανάδειξης της ιστορικής αυτής κληρονομιάς αγροτικού τοπίου στο πλαίσιο των έργων αναπλάσεων και πρασίνου εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Κουρσούμης Σωκράτης
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ, ΔΠΚΑ

AGER DENTHALIATIS:

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΕΝΟΣ ΜΕΘΟΡΙΑΚΟΥ ΙΕΡΟΥ ΣΤΟΝ ΤΑΪΓΕΤΟ

Η αρχαία Δενθελιάτιδα απλωνόταν στην περιοχή του κεντρικού Ταΰγετου. Προσπελάσιμη τόσο από τη Μεσσηνία όσο και τη Λακωνία, αποτέλεσε το πέρασμα για την επέλαση του σπαρτιατικού στρατού προς τα δυτικά και αργότερα, μετά την ίδρυση της Μεσσήνης, "μήλον της έριδος" για Μεσσηνίους και Λακεδαιμόνιους. Οι Ρωμαίοι την ονόμασαν Ager Denthaliatis, λόγω των εύφορων εδαφών της που ευνοούσαν την κτηνοτροφία αλλά κυρίως την καλλιέργεια της αμπέλου, από την οποία παραγόταν ο περίφημος Δένθις οίνος. Κομβικό ρόλο στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της περιοχής διαδραμάτισε το Ιερό της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος, στην καρδιά της Δενθελιάτιδος, γνωστό από τις περιγραφές του Πανουσία και του Στράβωνος για τον ρόλο του στην αιώνια διαμάχη των δύο γειτόνων

Νακάσης Άγγελος
Δρ. Αρχιτέκτων ΥΠΠΟΑ, ΔΑΒΜΜ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ (:) ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Ο ναός ανεσκάφη από την Πρέκα και αποτυπώθηκε από τον γράφοντα. Πρόκειται για αγροτικό ιερό που κτίστηκε στα τέλη του 4ου - αρχές 3ου αι. π.Χ. και χρησιμοποιήθηκε μέχρι το τέλος της ελληνοιστικής εποχής.

Κατά την ανασκαφή βρέθηκαν: α) αγγείο με τα γράμματα ΠΕ, που παραπέμπουν πιθανώς σε ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ (Στην περιοχή απαντά λατρεία των Κάτω Θεαινών, κυρίως της Περσεφόνης), και β) Ειδώλια που παραπέμπουν σε γυναικεία Θεότητα. Μια ομάδα ειδωλίων μπορεί να συσχετιστεί με λατρεία των Κάτω Θεαινών και μια άλλη με Θεότητα που προστατεύει τη Φύση, όπως η Δήμητρα και η Άρτεμις. Κοινός τόπος των 2 προαναφερόμενων ομάδων ειδωλίων είναι η Δήμητρα.

Ο ναός, διαστάσεων 4.50X6.50 μ., στερείται περιστασης. Είναι προσανατολισμένος στα δυτικά, πράγμα που, επίσης, παραπέμπει εμμέσως στη Δήμητρα, η οποία πλην της Ολύμπιας, έχει και Χθόνια λατρεία. Στο ναό μάλλον γίνονταν ιερά γεύματα, όπως προκύπτει από το θρανίο που υπήρχε εντός του ναού, σε συνδυασμό με τα οστά ζώων που βρέθηκαν κατά την ανασκαφή. Και το γεγονός αυτό παραπέμπει σε χθόνια λατρεία. Ο ναός είχε, ενδεχομένως, πλευρική προσπέλαση, με θύρα στα νότια, όπου το θεμέλιο συνεχίζεται και μέσα στο σηκό. Η μετάβαση προς το βωμό, ανατολικά του ναού, για την Ολύμπια λατρεία της Θεότητος θα ήταν προτιμότερο να μη γίνεται από την κύρια δυτική θύρα του ναού, αλλά από μια θύρα στα νότια.

Αρκετοί ναοί φέρουν δευτερεύουσες θύρες, κυρίως στις μακρές πλευρές, από το μέσον μέχρι το βάθος του σηκού, οι οποίοι σχετίζονται είτε με Θεούς της μαντικής είτε με Χθόνιες Θεότητες. Σε αρκετά ιερά των Θεσπρωτών οι Ιερείς ήταν συνάμα και Μάντιες, ενώ οι Θεσπρωτοί εισήγαγαν τις χρησμοδοσίες και στη Δωδώνη. Ίσως, λοιπόν, στο αγροτικό ιερό της Δήμητρος(;) να δίνονταν χρησμοί, πράγμα που γινόταν και στο Ιερό της Δήμητρος στην Πάτρα, όπου λειτουργούσε Μαντείο.

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ: ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΩΠΑΪΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗ 2Η ΧΙΛΙΕΤΙΑ Π.Χ

Μέσα από την παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί η ανασύνθεση του οικιστικού και αγροτικού τοπίου στις παραλίμνιες περιοχές της βόρειας Κωπαΐδας κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Η γεωγραφική θέση και η γεωμορφολογική διάπλαση της περιοχής αλλά κυρίως η παρουσία της λίμνης και τα μεγαλόπνοα αποστραγγιστικά έργα που πραγματοποιήθηκαν κατά τους προϊστορικούς χρόνους επηρέασαν την ιστορική πορεία των πόλεων και των οικισμών που αναπτύχθηκαν διαχρονικά στη βόρεια Βοιωτία. Το πυκνό υδρογραφικό δίκτυο του κωπαϊδικού πεδίου υπαγόρευσε την ανάπτυξη οργανωμένων παραλίμνιων οικισμών, ήδη από τη Μέση Εποχή του Χαλκού αλλά και ισχυρών κέντρων, όπως ο Ορχομενός, που φέρεται να πρωτοστατεί στην αξιοποίηση, οργάνωση και διαχείριση του πολύτιμου φυσικού πόρου που είχε στην επικράτειά του, τη λίμνη, προκειμένου να εξασφαλίσει για λόγους αυταρκείας σιτηρά και άλλα αγαθά της αγροτικής οικονομίας.

Κουντούρη Έλενα
Δρ. Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ,
Προϊσταμένη της ΔΠΚΑ

Οι ανασκαφικές έρευνες στις νησίδες Άγιος Ιωάννης και Πύργος-Αγία Μαρίνα στον βορειοανατολικό μυχό της λίμνης, στη μυκηναϊκή ακρόπολη του Γλα αλλά σε διάφορες περιοχές του αποστραγγιστικού έργου, έφεραν στο φως πληθώρα στοιχείων που καθιστούν πλέον εφικτή την ανασύνθεση μεγάλου τμήματος του τεχνικού έργου, το οποίο εξασφάλιζε εδάφη στεγνά για γεωργική εκμετάλλευση αλλά και το ρόλο που διαδραμάτισαν περιμετρικά οι οικισμοί για τον έλεγχο και την υλοποίηση του εντυπωσιακού αυτού επιτεύγματος.

Το τοπίο της βόρειας Κωπαΐδας κατά τους προϊστορικούς χρόνους συνιστά ένα δυναμικό σύστημα αλληλεπίδρασης ανθρώπινων και φυσικών διεργασιών και αντιπροσωπευτικό παράδειγμα χωροταξικής οργάνωσης, οριοθέτησης, διαμόρφωσης και συντήρησης ενός αγροτικού τοπίου με στόχο την εντατικοποίηση της αγροτικής παραγωγής και την ενίσχυση της οικονομίας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΡΓΟΥ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΣΤΟ ΛΑΓΟΝΗΣΙ

Σε σωστικές ανασκαφές σε διάφορα σημεία στην ευρύτερη περιοχή των Καλυβίων Θορικού και του Λαγονησίου, σε δημόσια και ιδιωτικά έργα, έχουν αποκαλυφθεί απλοί τοίχοι με κοινά χαρακτηριστικά (απλή θεμελίωση, λατόπη στη μία μόνο πλευρά τους), οι οποίοι αποδόθηκαν σε οδούς που διέσχισαν την πεδιάδα των Μεσογείων. Ο συνδυασμός των ανασκαφικών δεδομένων των μεμονωμένων αυτών ερημμάτων καταδεικνύει τα κοινά αυτά δεδομένα, και οδηγεί στην ερμηνεία τους ως μικρών φραγμάτων κατά μήκος ρέματος. Το έργο αυτό συνδύαζε την ανάσχεση των υδάτων με τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα και την ανάπτυξη των καλλιεργειών γύρω από αυτό.

Ο ΠΥΡΓΟΣ 17 ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Ο Πύργος 17 από την οχύρωση της αρχαίας Μεσσήνης κτίστηκε μετά το 369 π.Χ. Η εφεύρεση καταπελών το 399 π.Χ. άλλαξε τη σχεδίαση των τειχών. Οι πύργοι είχαν πιο επιθετικό χαρακτήρα: πλην του ύψους για μεγάλο βεληνεκές, έβαλλαν σε πολλές κατευθύνσεις, ώστε ο εχθρός να μην πλησιάσει. Αν, όμως, πλησίαζε, τον πλαγιοκοπούσαν. Όταν τα πλευρά υπέφεραν, οι πολιορκούμενοι έβγαιναν από πολίδες, χτυπούσαν κι επέστρεφαν. Οι πολίδες σε περιόδους ειρήνης ήταν έξοδοι μονοπατιών. Τέτοια είναι η πολίδα ανατολικά του Πύργου. Όπισθεν του Πύργου δεν υπήρχαν κτίσματα, διότι ο εχθρός μπορούσε ρίπτοντας αναμμένα βέλη ή βλήματα να βάλει φωτιά από μέσα. Υπήρχε μια κενή εσωτερική ζώνη επιχειρήσεων των αμυνόμενων, των οποίων ο κύριος όγκος προσέτρεχε όπου εκδηλωνόταν επίθεση. Η ζώνη αυτή ήταν σε μεγάλο βαθμό καλλιεργήσιμη, ώστε η πόλη να μπορεί να αντέξει σε πολιορκία.

Ο Πύργος διαστάσεων 6.80X6.95 μ. προέχει του τείχους κατά 4.50 μ. Έχει ύψος 11.20 μ. και στεγαζόταν με πήλινα λακωνικά κεραμίδια. Στον κάτω όροφο υπάρχουν 4 τοξοτίδες και στον άνω όροφο 6 παράθυρα για καταπέλτες.

Ο Αθ. Νακάσης αποτύπωσε το 1988 τον Πύργο. Οι τοίχοι του απέκλιναν της κατακορύφου, οι δόμοι της οριζοντίου, με διανοίξεις αρμών, μετακινήσεις-θραύσεις λίθων, ιδίως στα άνω τμήματα. Η ερείπωση οφειλόταν και σε κατεδαφίσεις αλλά και σε διαβρωτικούς παράγοντες: υπήρχαν άλγη, λειχήνες και βρύα. Οι επιφάνειες υπέφεραν από παγετό, θερμοκρασιακές μεταβολές, ατμοσφαιρικό CO₂, κρυστάλλωση και αναδιάλυση αλάτων, κυψέλωση και απολέπιση.

Ραυτοπούλου Στέλλα
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ, Εφορεία
Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής
Κατερίνα Πέτρον
Αρχαιολόγος ΥΠΠΟΑ, Εφορεία
Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής

Νακάσης Άγγελος
Δρ. Αρχιτέκτων ΥΠΠΟΑ, ΔΑΒΜΜ
Νακάσης Αθανάσιος
Δρ. Αρχιτέκτων, Πρόεδρος
Ελληνικού ICOMOS

Αφού ερευνήθηκε η χημική σύσταση των λίθων, τα αίτια και ο μηχανισμός φθοράς, οι Αθ. Νακάσης και οι πολιτικοί μηχανικοί Δρ Μ. Αρβανιτάκης και Δ. Μονοκρούσος εκπόνησαν μελέτη στερέωσης του Πύργου, με μεθόδους αντιστρέψιμες, και την περίοδο 1993-97 αποκατέστησαν τη στατική λειτουργία του. Συγκολλήθηκαν 63 λίθοι και απομακρύνθηκαν τα υλικά αποσάθρωσης. Με υδροβολή υπό πίεση καθαρίστηκαν και απομακρύνθηκαν οι αποικίες μικροοργανισμών. Τα κενά συμπληρώθηκαν με υδαρή ινοπλισμένη τσιμεντοκονία.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΟΝ ΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ. Η ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΜΙΝΩΙΚΗ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ"

Το «τοπίο» είναι ένας συγκεκριμένος όρος που πλάστηκε στην Ευρώπη και ιδίως στις Κάτω χώρες τον 17ο αιώνα με την ανάπτυξη της γεωργίας και του αγροτικού τοπίου ως συχνότατο εικαστικό θέμα. Στην ανακοίνωση χρησιμοποιείται η λέξη τοπίο με την πολιτισμική της σημασία, δηλαδή ένας φυσικός χώρος όπως διαμορφώθηκε ιστορικά από κοινωνικές ομάδες και όπως προσλαμβάνεται από το ανθρώπινο βλέμμα. Συγκεκριμένα εδώ το θέμα είναι οι αναπαριστώμενοι χώροι υπό τη μορφή που πήραν στο Αιγαίο την εποχή του Χαλκού και οι προσπάθειες απόδοσης του βάθους μέσω διαφόρων μορφών προοπτικής. Η κάθε αναπαράσταση του χώρου είναι θέμα δύσκολο και επικίνδυνο. Δύσκολο γιατί ο χώρος πρέπει να αποδοθεί μέσω σύνθεσης γραμμών, επιπέδων, όγκων, αντικειμένων στις μεταξύ τους σχέσεις και διαστάσεις. Διάφοροι πολιτισμοί έδωσαν δική τους λύση ή δεν αναπαρέστησαν τον χώρο εικαστικά, παρά μόνο λεκτικά και υπαινικτικά (όπως στην αρχαία Ελλάδα). Η πρωτοτυπία της μινωικής και σε λιγότερο βαθμό της μυκηναϊκής/ελλαδικής εικονογραφίας είναι οι συνθέσεις και λύσεις που δόθηκαν για την αναπαράσταση του χώρου χρησιμοποιώντας διάφορα επίπεδα και διαστάσεις στην ίδια την εικόνα ή το αντικείμενο ώστε να υποβάλλεται μία εντύπωση προοπτικής, μέσω των δύο τρόπων της μινωικής τέχνης: της μίμησης και της κωδικοποίησης. Είναι δε θέμα επικίνδυνο γιατί αγγίζει το πιο βασικό, το πιο πολιτικοποιημένο θέμα στη γνώση του κόσμου. Είναι θέμα γνωσιοθεωρίας: το πώς αναπαριστούμε έχει σχέση με το πώς βλέπουμε, πώς προσλαμβάνουμε νοητικά. Συχνά το ζήτημα αυτό έλαβε αγωνιστικό τόνο όπως π.χ. στις πλατωνικές παραδόσεις.

ΟΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΟΚΟΥ ΣΤΟ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

Από την αυγή της Αιγαιακής εικονογραφίας (2η χιλιετία π.Χ.) ο κρόκος καταλαμβάνει κεντρική θέση στη διακόσμηση της κεραμικής, της μικροτεχνίας και των τοιχογραφιών. Οι κροκόφυτοι λειμώνες μέσα στους οποιούς κινούνται ζώα, άνθρωποι και θεοί προσδιορίζουν τη σημασία του φυτού και προβάλλουν ή υπαινίσσονται τις ποικίλες ιδιότητές του, ιδίως στην Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου, όπου ο κρόκος ενδημεί ποσοτικά και ποιοτικά. Παράλληλα, τα υψηλής αξίας παράγωγα της κροκοσυλλογής αναφέρονται πικνά στις πινακίδες των αιγαιακών γραφών, τεκμηριώνοντας την ευρεία παραγωγή και τη μαζική εξαγωγή του πολύτιμου φυτού. Οι ιατρικές, ιαματικές, χρωστικές, μυρεφικές, αρτυματικές και συμβολικές-μεταφυσικές ιδιότητες του κρόκου καταγράφονται επίσης από την αρχαία γραμματεία και μυθολογία, στοιχεία που διευκολύνουν την αναγνώριση της σημασίας του στα προϊστορικά χρόνια και ερμηνεύουν τη διαχρονική σπουδαιότητα του φυτού στον ελληνικό πολιτισμό.

Τζαχίλη Ίρις
Ομότιμη καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Κρήτης

Βλαχόπουλος Ανδρέας
Αναπληρωτής Καθηγητής
Προϊστορικής Αρχαιολογίας,
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Χρήστος Μπουλώτης
Δρ. Ερευνητής Ακαδημίας Αθηνών

Παλαιοθόδωρος Δημήτρης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Κλασικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ζαφειρόπουλος Χρήστος
Επίκουρος Καθηγητής Αρχαίας
Ελληνικής Γραμματείας,
Πανεπιστήμιο Πάτρας

ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΕ

Ο διάλογος δομημένου και αδόμητου χώρου καθορίζεται εν πολλοίς διαχρονικά, τηρουμένων των αναλογιών, από παρόμοιες συνθήκες, με καθοριστική συχνά την ανθρώπινη επενέργεια. Πολλοί είναι οι τρόποι προσέγγισης του θέματος (αρχιτεκτονικοί, πολεοδομικοί, χωροταξικοί, περιβαλλοντολογικοί κ.ο.κ.). Στο πλαίσιο αυτό, και απαλλαγμένοι από μια αυστηρή επιστημονικότητα, αναρωτιέται κανείς αν μπορεί να καταθέσει άναρχα, ταξιδεύοντας στο χρόνο και σε διάφορα γνωστικά πεδία μια προσωπική ποιητική ματιά με τη λογική του ελεύθερου συνειρμού και το δικαίωμα της ποιητικότητας που από τις απαρχές της μόνιμης εγκατάστασης του ανθρώπου και της οργάνωσής του σε δομημένα κοινωνικά μορφώματα φτάνει μέχρι τις μέρες μας στα Εξάρχεια.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Ένα από τα χαρακτηριστικά της εικονογραφίας των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων είναι η ιδιαίτερα διακριτική, ως φειδωλή ενασχόληση με το τοπίο, και ιδιαίτερα με το αγροτικό τοπίο. Είναι γεγονός ότι η εικονογραφία της περιόδου αφήνει εν γένει λίγο χώρο στην απεικόνιση στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος, τα οποία δηλώνονται μόνο στο βαθμό που υπηρετούν συγκεκριμένους στόχους στην εικόνα, και συγκεκριμένα την εγγραφή της αφήγησης σε ένα συγκεκριμένο χωρικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, οι αγροτικές ασχολίες, παρότι θα πρέπει να αποτελούσαν την κύρια απασχόληση μεγάλης πλειοψηφίας του πληθυσμού, αποτελούν περιθωριακή θεματολογία των καλλιτεχνών, προφανώς γιατί δεν συνάδουν με το αριστοκρατικό – συμποτικό ήθος που αναδίδει η αγγειογραφία, αλλά και οι ελάχιστες τέχνες (σφραγιδογλυφία, τορευτική κλπ.).

Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζονται οι λίγες εξαιρέσεις του παραπάνω κανόνα, με κυριότερη τη συστηματική παρουσία των αμπελώνων στην εικονογράφηση των συμποτικών αγγείων. Επιπρόσθετα, μέσα από μια αντιπαράθεση εικόνων από άλλα πολιτισμικά συστήματα (κεντρική Ιταλία, Αίγυπτος, Εγγύς Ανατολή) και με τη βοήθεια κειμένων που ιδιαίτερα εστιάζουν στις σχέσεις των Ελλήνων με το φυσικό τους περιβάλλον, γίνεται μια προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου του αποκλεισμού του τοπίου ως θέματος στην αρχαϊκή και κλασική Ελλάδα.

ΑΓΡΟΙ ΚΑΙ ΑΓΡΟΙΚΟΙ ΣΤΟ ΑΙΣΩΠΙΚΟ CORPUS

Με βάση το αισωπικό corpus και κυρίως τον Βίο του Αισώπου, επιχειρείται μια επισκόπηση της ηθογραφικής ματιάς στον αγροτικό χώρο. Μελετώνται κείμενα από τους κλασικούς χρόνους και εξής, με έμφαση στον άγροικο της κωμικής σκηνής. Η ανακοίνωση παρουσιάζει τις ειδολογικές, πολιτικές και ιδεολογικές παραμέτρους στην ιστορία του όρου άγροικος (*rusticus*) και των σημασιών του, αλλά και την ειρωνική έως και ανατρεπτική νοηματοδότησή του από τον συγγραφέα του Βίου.